

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA MANUELA KAMPOSA SANČESA-BORDONAS [MANUEL CAMPOS
SÁNCHEZ-BORDONA]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 6. jūlijā¹

Lieta C-304/16

American Express Co.
pret
The Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury,
citi lietas dalībnieki:
Diners Club International Ltd,
MasterCard Europe SA

(*High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)*) (Augstā Karaliskā tiesa (Anglija un Velsa), Administratīvā tiesa, Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Regula (ES) 2015/751 – Kartēm piesaistīti maksājumu darījumi – Starpbanku komisijas maksas par kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem – Četrpusēja maksājumu karšu shēma – Trīspusēja maksājumu karšu shēma – Maksājumu kartes izdevēja jēdziens – Trīspusēja maksājumu karte ar zīmolu koplietošanu – Trīspusēja maksājumu karte ar pārstāvja starpniecību

1. Aiz tik ikdienišķa un šķietami vienkārša darījuma kā kartei piesaistīts maksājums par iegādātām precēm un pakalpojumiem slēpjas sarežģīts tiesisko attiecību kopums, kuru patērētāji ar grūtībām uztver. Katrā kartei piesaistītā maksājumu darījumā iesaistās ne tikai patērētājs un tirgotājs, bet arī patērētāja un tirgotāja banka vai bankas, kā arī kartes pārvaldības iestāde.
2. Viens no būtiskākajiem šī kopuma elementiem ir komisijas maksas², kuras finanšu iestādes saņem par saviem pakalpojumiem, ko tās sniedz patērētājiem un tirgotājiem, lai atvieglotu maksājumu karšu izmantošanu. Pēc tam, kad Eiropas Komisija noteikumus par brīvas konkurences aizsardzību piemēroja *MasterCard* maksājumu sistēmas “starpbanku komisijas maksām”³, Tiesai bija iespēja lemt par tām⁴.
3. Pašlaik Tiesai ir uzdots jautājums saistībā ar citu problēmu, proti, divu nozīmīgu maksājumu karšu shēmu⁵ – četrpusēju (plaši izplatītu shēmu, kas ietver *MasterCard* un *Visa*) un trīspusēju (ko tostarp pārstāv *American Express* un *Diners Club*) – modeļu nodalīšanu.

1 Orģinālvaloda – spāņu.

2 Jēdziens “komisijas maksa” šeit ir lietots plašā nozīmē, neskarot turpmāku tā iezīmju un apakšskategoriju analīzi. It īpaši parastā vārdkopa, lai apzīmētu vienu no šīm pēdējām minētajām (kurai ir nozīme strīdā), ir “starpbanku komisijas maksa”.

3 Turpmāk tekstā – “SKM”.

4 Spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard/Komisija* (C-382/12 P, EU:C:2014:2201).

5 Kā sinonīmi vārdkopai “maksājumu karšu shēma” tiek lietotas vārdkopas “maksājumu karšu tīkli” vai “maksājumu karšu sistēmas”.

4. Ar Regulu (ES) 2015/751⁶ četrpusējās sistēmās ir noteiktas starpbanku komisijas maksu robežvērtības un ir paredzēta brīvība attiecībā uz trīspusējo sistēmu komisijas maksu noteikšanu. Tā kā šajā regulā atšķirības starp divām sistēmām nav uzskatāmi parādītas, Tiesai tās ir jāprecizē, ja iesniedzējtiesas uzdotais prejudiciālais jautājums būtu pieņemams.

I. Atbilstošās tiesību normas: Savienības tiesības

5. Kartēm piesaistītajos maksājumu darījumos starpbanku komisijas maksas ir vienas no lielākajām izmaksām. Ņemot vērā dažādās dalībvalstīs esošās atšķirības, kas nelabvēlīgi ietekmēja Eiropas maksājumu tirgus integrāciju mazumtirdzniecībā (kas atšķiras no maksājumiem skaidrā naudā), Savienība nolēma tās saskaņot, lai mazinātu to apjomu un uzlabotu to kontroli.

6. Regula tika pieņemta ar šādu mērķi. Tā kā šis tiesību regulējums ir piemērojams tieši, valstu īstenošanas noteikumi (izņemot noteikumus par sankcijām, kuru noteikšana un uzlikšana ir uzticēta dalībvalstīm saskaņā ar tiešu norādi regulas 14. panta 1. punktu) principā nav jāizstrādā.

7. Regulā ir aplūkoti divi maksājumu karšu shēmu veidi: četrpusējas un trīspusējas shēmas. Attiecībā uz tām turpmāk minētajos apsvērumos ir noteikts šādi:

“(28) Kartēm piesaistīti maksājumu darījumi parasti tiek veikti, pamatojoties uz diviem galvenajiem darījumdarbības modeļiem – tā dēvētajām trīspusējām maksājumu karšu shēmām (kartes turētājs – pieņemošā un izdodošā shēma – tirgotājs) un četrpusējām maksājumu karšu shēmām (kartes turētājs – izdevējbanka – pieņēmējbanka – tirgotājs). Daudzas četrpusējās maksājumu karšu shēmas izmanto atklātu starpbanku komisijas maksu, kas galvenokārt ir daudzpusēja. Lai ņemtu vērā to, ka pastāv slēptas starpbanku komisijas maksas, un palīdzētu radīt vienlīdzīgu konkurences apstākļus, trīspusējās maksājumu karšu shēmas, kas maksājumu pakalpojumu sniedzējus izmanto kā izdevējus vai pieņēmējus, būtu jāuzskata par četrpusējām maksājumu karšu shēmām, un tām būtu jāievēro tādi paši noteikumi; turklāt pārredzamība un citi pasākumi, kas saistīti ar darījumdarbības noteikumiem, būtu jāpiemēro visiem pakalpojumu sniedzējiem. Tomēr, ņemot vērā specifiku, kas pastāv arī attiecībā uz šāda veida trīspusējām shēmām, ir lietderīgi atļaut paredzēt pārejas laiku, kurā dalībvalstis var izlemt nepiemērot noteikumus attiecībā uz starpbanku komisijas maksas maksimālo robežvērtību, ja šādām shēmām attiecīgajā dalībvalstī ir ļoti neliela tirgus daļa.

(29) Izdošanas pakalpojums balstās uz maksājumu instrumenta izdevēja un maksātāja līgumattiecībām – neatkarīgi no tā, vai izdevējs tur līdzekļus maksātāja vārdā. Izdevējs maksātājam dara pieejamas maksājumu kartes, autorizē darījumus galaiekārtās vai tām līdzīgās iekārtās un var pieņēmajam garantēt maksājumu par darījumiem, kas atbilst attiecīgās shēmas noteikumiem. Tādēļ vienkārša maksājumu karšu vai tehnisko pakalpojumu izplatīšana, piemēram, tīra datu apstrāde un glabāšana, nav jāuzskata par izdošanu.

[..]

(32) Patērētāji parasti nav informēti par maksām, ko tirgotāji maksā par maksājumu instrumentu izmantošanu. Vienlaikus vairāki stimulējoši paņēmieni, ko izmanto izdevēji (piemēram, ceļojumu kuponi, piemaksas, rabati, atmaksas, bezmaksas apdrošināšana utt.), var novirzīt patērētājus uz maksājumu instrumentiem, tādējādi radot lielas maksas izdevējiem. Lai to novērstu, pasākumi, ar ko starpbanku komisijas maksām uzliek ierobežojumus, būtu jāpiemēro vienīgi maksājumu kartēm, kuras ir kļuvušas par plaša patēriņa produktiem un kuras tirgotājiem parasti ir grūti atteikt, jo tās tiek plaši izdotas un izmantotas (t. i., patērētāju debetkartes un kredītkartes). Lai

⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 29. aprīļa Regula par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem (OV 2015, L 123, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “regula”).

uzlabotu efektīvu tirgus darbību nereglamentētajās nozares daļās un ierobežotu darījumdarbības pārvešanu no reglamentētajām uz nereglamentētajām nozares daļām, ir jāpieņem vairāki pasākumi, tostarp attiecībā uz shēmas un infrastruktūras nodalīšanu, maksājuma saņēmēja veikto maksātāja novirzīšanu un maksājuma saņēmēja selektīvu maksājumu instrumentu pieņemšanu.

- (33) Shēmas un infrastruktūras nodalīšana varētu ļaut visiem apstrādātājiem konkurēt attiecībā uz shēmu klientiem. Izmaksas par apstrādi veido būtisku daļu no kopējām kartes pieņemšanas izmaksām, tāpēc ir svarīgi, lai šis vērtības ķēdes posms tiktu atvērts efektīvai konkurencei. Pamatojoties uz shēmas un infrastruktūras nodalīšanu, karšu shēmām un apstrādes struktūrām vajadzētu būt neatkarīgām grāmatvedības, organizācijas un lēmumu pieņemšanas procesa ziņā.

[..]”

8. Regulas I nodaļas (“Vispārīgi noteikumi”) 1. pantā ir noteikts:

“1. Šajā regulā ir paredzētas vienotas tehniskās un darījumdarbības prasības Savienībā veiktiem kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem gadījumos, kad gan maksātāja maksājumu pakalpojumu sniedzējs, gan maksājuma saņēmēja maksājumu pakalpojumu sniedzējs atrodas Savienībā.

[..]

3. II nodaļu nepiemēro:

- a) darījumiem ar komerckartēm;
- b) skaidras naudas izņemšanai no bankomātiem vai no maksājumu pakalpojumu sniedzēja kases; un
- c) darījumiem ar maksājumu kartēm, ko izdevušas trīspusējās maksājumu karšu shēmas.

4. Regulas 7. pantu nepiemēro trīspusējām maksājumu karšu shēmām.

5. Ja trīspusēja maksājumu karšu shēma licencē citus maksājumu pakalpojumu sniedzējus izdot kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus vai pieņemt kartēm piesaistītus maksājumu darījumus, vai abus, vai izdod kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību, to uzskata par četrpusēju maksājumu karšu shēmu. Tomēr līdz 2018. gada 9. decembrim saistībā ar iekšzemes maksājumu darījumiem uz šāda veida trīspusēju maksājumu karšu shēmu var neattiecināt II nodaļā minētos pienākumus – ar noteikumu, ka kartēm piesaistīti maksājumu darījumi, kas veikti dalībvalstī saskaņā ar šādu trīspusēju maksājumu karšu shēmu, ik gadu nepārsniedz 3 % no visu tādu kartēm piesaistītu maksājumu darījumu vērtības, kuri tiek veikti minētajā dalībvalstī.”

9. [Regulas] 2. pantā ir iekļauts plašs saraksts ar tajā lietotu terminu definīcijām. Šajā lietā īpaša nozīme ir 2), 10)–12), 15)–18) un 32) punktam, kas ir formulēti šādi:

“Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

- 2) “izdevējs: ir maksājumu pakalpojumu sniedzējs, kas ir noslēdzis līgumisku vienošanos ar mērķi maksātājam nodrošināt maksājumu instrumentu, lai veiktu kartēm piesaistītu maksātāja maksājumu darījumu ierosināšanu un apstrādi;

[..]

- 10) “starpbanku komisijas maksa” ir maksa, ko tieši vai netieši (piemēram, ar trešās personas starpniecību) maksā par katru darījumu starp izdevēju un pieņēmēju, kuri ir iesaistīti kartei piesaistītā maksājumu darījumā. Neto kompensāciju vai citu saskaņotu atlīdzību uzskata par daļu no starpbanku komisijas maksas;
- 11) “neto kompensācija” ir maksājumu, rabatu vai stimulu kopējā neto summa, ko izdevējs saņēmis no maksājumu karšu shēmas, pieņēmēja vai jebkura cita starpnieka saistībā ar kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem vai saistītām darbībām;
- 12) “tirgotāju apkalpošanas maksa” ir maksa, ko maksājuma saņēmējs maksā pieņēmējam par kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem;

[..]

- 15) “maksājumu karte” ir maksājumu instrumentu kategorija, ar kuras palīdzību maksātājs var ierosināt debetkartes vai kredītkartes darījumu;
- 16) “maksājumu karšu shēma” ir tāds vienots noteikumu, prakses, standartu un/vai īstenošanas pamatnostādņu kopums kartēm piesaistītu maksājumu darījumu veikšanai, kas ir nošķirts no jebkādas infrastruktūras vai maksājumu sistēmas, ar kuras palīdzību tiek nodrošināta tās darbība, un kurā ir jebkāda īpaša lēmumu pieņēmēja struktūra, organizācija vai vienība, kura ir atbildīga par šīs shēmas darbību;
- 17) “četrpusēja maksājumu karšu shēma” ir maksājumu karšu shēma, kurā kartēm piesaistīti maksājumu darījumi no maksātāja maksājumu konta ar shēmas, maksājumu kartes izdevēja (no maksātāja puses) un pieņēmēja (no maksājuma saņēmēja puses) starpniecību tiek veikti uz maksājuma saņēmēja maksājumu kontu;
- 18) “trīspusēja maksājumu karšu shēma” ir maksājumu karšu shēma, kurā pati shēma nodrošina pieņemšanas un izdošanas pakalpojumus un kurā kartēm piesaistīti maksājumu darījumi tiek veikti no maksātāja maksājumu konta uz maksājuma saņēmēja maksājumu kontu. Ja trīspusēja maksājumu karšu shēma licencē citus maksājumu pakalpojumu sniedzējus izdot kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus vai pieņemt kartēm piesaistītus maksājumu darījumus, vai abus, vai izdod kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību, to uzskata par četrpusēju maksājumu karšu shēmu;

[..]

- 32) “zīmolu koplietošana” ir vismaz viena maksājumu zīmola un vismaz viena ar maksājumiem nesaistīta zīmola iekļaušana vienā un tajā pašā kartei piesaistītajā maksājuma instrumentā;

[..].”

10. 3. panta 1. punktā ir noteikts:

“Maksājumu pakalpojuma sniedzēji par jebkuru debetkartes darījumu nepiedāvā vai nepieprasa tādu starpbanku komisijas maksu par darījumu, kura ir lielāka par 0,2 % no darījuma vērtības.”

11. Saskaņā ar 4. pantu:

“Maksājumu pakalpojumu sniedzēji par jebkuru kredītkaršu darījumu nepiedāvā vai nepieprasa tādu starpbanku komisijas maksu par darījumu, kura ir lielāka par 0,3 % no darījuma vērtības. Kredītkaršu iekšzemes darījumiem dalībvalstis var noteikt zemāku katra darījuma starpbanku komisijas maksas maksimālo robežvērtību.”

12. Saskaņā ar 5. pantu:

“Regulas 3. un 4. pantā minēto maksimālo robežvērtību piemērošanas nolūkā jebkādu saskaņotu atlīdzību, tostarp neto kompensāciju, kam ir starpbanku komisijas maksai līdzvērtīgs mērķis vai ietekme un ko izdevējs attiecībā uz maksājumu darījumiem vai saistītām darbībām saņem no maksājumu karšu shēmas, pieņēmeja vai jebkāda cita starpnieka, uzskata par daļu no starpbanku komisijas maksas.”

13. 7. pants, kas nav piemērojams trīspusējai maksājumu karšu shēmai, reglamentē maksājumu karšu shēmas nodalīšanu no maksājumu darījumu apstrādātājiem.

II. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

14. *American Express Company* (turpmāk tekstā – “*Amex*”) ir starptautiska pakalpojumu sabiedrība ar juridisko adresi Ņujorkā, kas ar savu meitasuzņēmumu atbalstu sniedz maksājumu, ceļojumu, maiņas un lojalitātes vairošanas pakalpojumus, kā arī vienlaikus pieņem un izdod maksājumu kartes visā pasaulē, tostarp Eiropas Savienībā.

15. Šī sabiedrība izmanto *American Express* maksājumu karšu shēmu, kas ir uzskatāma par trīspusēju shēmu. Savienībā *Amex* ir noslēgusi ar citām iestādēm noteiktu skaitu nolīgumu par zīmolu sadarbību un pakalpojumu sniegšanu. Saskaņā ar šiem nolīgumiem, neskarot regulas interpretāciju, tās darījumiem ir piemērojami ierobežojumi, kas ar to ir noteikti maksājumu karšu četrpusējām sistēmām.

16. Līdzīgā situācijā ir *Diners Club International Limited – Discover Financial Services* meitasuzņēmums, kas darbojas *Diners Club* trīspusējā maksājumu karšu shēmā un tiesvedībā tiesā *a quo* atbalsta *Amex* apsvērumus.

17. Šajā strīdā ir iesaistījusies arī *MasterCard Europe SA* (turpmāk tekstā – “*MasterCard*”) – galvenais *MasterCard Incorporated* meitasuzņēmums Eiropā. Šī sabiedrība ar nosaukumu *MasterCard* darbojas pasaules līmenī četrpusējās kredītkaršu un debetkaršu shēmās. Saņēmusi iesniedzējtiesas atļauju iestāties lietā, tā iebilst pret *Amex* apgalvojumiem.

18. *Amex* cēla prasību tiesā *a quo Her Majesty’s Treasury* (Apvienotās Karalistes Valsts kase)⁷ pienākumu vai nodomu pildīt un piemērot šajā dalībvalstī dažus regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā paredzētos noteikumus.

19. Konkrēti, strīdīgais jautājums attiecas uz diviem no trim regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā paredzētajiem gadījumiem, kuros atsevišķas maksājumu karšu trīspusējas shēmas ir uzskatāmas par četrpusējām shēmām.

20. Iesniedzējtiesa norāda, ka puses ir vienisprātis par šajos noteikumos minēto pirmo gadījumu un to neapstrīd: ja trīspusēja sistēma licencē citus maksājumu pakalpojumu sniedzējus izdot maksājumu kartes vai pieņemt kartēm piesaistītus maksājumu darījumus, vai veikt abus darījumus, regula tai ir piemērojama tāpat kā četrpusējai sistēmai.

21. Šaubas galvenokārt ir par pārējiem diviem gadījumiem, proti, kad trīspusēja shēma izdod “kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību”. Iesniedzējtiesa lūdz Tiesai paskaidrot, vai šajos gadījumos trīspusējas shēmas darbības var pielīdzināt četrpusējas shēmas darbībām regulas izpratnē vienmēr (proti, pietiek ar to, ka ir zīmolu koplietošanas partneris vai pārstāvis) vai tikai tad, kad šie partneri vai pārstāvji ir arī maksājumu pakalpojumu sniedzēji, kas izdod maksājumu kartes.

⁷ Valsts kase ir administratīva iestāde, kas ir atbildīga par regulas piemērošanu Apvienotajā Karalistē.

22. Visbeidzot, ja trīspusēja sistēma kļūst par četrpusēju shēmu, jo tajā iesaistās zīmolu koplietošanas partneris vai pārstāvis, iesniedzējtiesa vaicā par regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta spēkā esamību.

23. Ņemot vērā šos apsvērumus, ar 2016. gada 30. maija lēmumu *High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Augstā Karaliskā tiesa (Anglija un Velsa), Administratīvā tiesa, Apvienotā Karaliste) uzdod Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Regulas [...] 2015/751 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā paredzētā prasība, saskaņā ar kuru trīspusēja maksājumu karšu shēma, kas izdod kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību, tiek uzskatīta par četrpusēju maksājumu karšu shēmu, ir piemērojama tikai, ciktāl koplietošanas partneris vai pārstāvis darbojas kā “izdevējs” minētās regulas 2. panta 2) punkta un preambulas 29. apsvēruma izpratnē (proti, kad šim partnerim vai pārstāvim ir līgumattiecības ar maksātāju, atbilstoši kurām tas noslēdz līgumisku vienošanos ar mērķi maksātājam nodrošināt maksājumu instrumentu, lai veiktu kartēm piesaistītu maksātāja maksājumu darījumu ierosināšanu un apstrādi)?
- 2) Ja atbilde uz 1. jautājumu ir noraidoša, vai minētās regulas 1. panta 5. punkts un 2. panta 18) punkts ir spēkā neesošs, ciktāl tajos noteikts, ka šādas vienošanās uzskatāmas par četrpusēju maksājumu karšu shēmu, pamatojoties uz:
  - a) pamatojuma trūkumu atbilstoši LESD 296. pantam,
  - b) acīmredzamu kļūdu vērtējumā vai
  - c) samērīguma principa pārkāpumu?”

24. Tiesvedībā Tiesā rakstveida apsvērumus iesniedza *Amex, MasterCard*, Apvienotās Karalistes un Portugāles valdības, Komisija, Padome un Eiropas Parlaments. Tiesas sēdē, kas notika 2017. gada 27. aprīlī, piedalījās *Amex, MasterCard*, Apvienotās Karalistes valdība, Komisija, Padome un Eiropas Parlaments.

III. Vērtējums

25. Komisija, Parlaments un Padome iebilst pret prejudiciālo jautājumu pieņemamību. Sākumā aplūkošu šos iebildumus, lai, iespējams, vēlāk pievērstos būtības izpētei. Ja šāda izpēte tieši vai pakārtoti tiek veikta, sākumā ir jāizskaidro pastāvošās tiesiskās attiecības kartēm piesaistītajos maksājumu darījumos, kas atvieglo tās izpratni.

A. Prejudiciālo jautājumu pieņemamība

26. Trīs iestādes, kas vienprātīgi izvirza iebildi par nepieņemamību, balstās uz šādiem argumentiem: a) nav faktiskā strīda starp pusēm, jo prasība, kas attiecas uz Apvienotās Karalistes “nodoma un/vai pienākuma” piemērot regulu tiesiskuma pārbaudi (“judicial review”), faktiski ietver sava veida izvairīšanos no apstrīdēšanas sistēmas, kas ir izveidota ar LESD; b) uzdotais jautājums ir hipotētisks un c) iesniedzējtiesa neizklāsta nedz atbilstīgus faktiskos un tiesiskos apstākļus, nedz iemeslus, kuru dēļ tā uzdod jautājumus par regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta spēkā esamību.

27. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir patiešām netipisks, un tajā ir pieļauta virkne trūkumu, kuru dēļ to varētu atzīt par nepieņemamu saskaņā ar Tiesas Reglamenta 94. pantu un tās judikatūru.

28. Pirmkārt, iesniedzējtiesa nesniedz strīda faktisko apstākļu aprakstu. Tā tikai apgalvo, ka *Amex* prasības priekšmets ir “atbildētājas [Apvienotās Karalistes Valsts kases] pienākums vai nodoms piemērot Apvienotajā Karalistē atsevišķus regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā paredzētos noteikumus”. Tā neprecizē, kādā veidā Apvienotās Karalistes iestādes vēlas piemērot strīdīgās tiesību normas, ne arī to, vai minētā administratīvā piemērošana jau ir tikusi veikta.

29. Otrkārt, lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir konstatēts, ka prasītāja *Amex* un atbildētāja Apvienotās Karalistes Valsts kase ir vienisprātis par strīda risinājumu. Faktiski atbildētāja administrācija neiebilst pret sabiedrības prasītājas celto prasību. Turklāt tā sadarbojas ar to, lai iesniegtu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

30. Treškārt, tiesa *a quo* tikai pieņem pušu argumentus un neizskaidro savus pamatus lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanai, ne arī izklāsta, kāpēc tās jautājumi būtu nepieciešami (iespējama) strīda atrisināšanā. Patiesībā tā iesniedz Tiesai lietas dalībnieku sagatavotu dokumentu, ko pievieno savam lūgumam sniegt prejudiciālu jautājumu⁸.

31. Šajos apstākļos uzdotais prejudiciālais jautājums Tiesai nebūtu jāpieņem.

32. Tomēr runa ir par īpašu apstākli, kas, iespējams, varētu izskaidrot tiesas *a quo* rīcību. Jautājumi ir radušies saistībā ar prasību (“judicial review” [tiesiskuma pārbaude]), kuras mērķis ir pārbaudīt Apvienotās Karalistes “pienākuma un/vai nodoma” piemērot Savienības atvasināto tiesību normu tiesiskumu. Tā ir Apvienotās Karalistes tiesību procedūra *sui generis*, kurā, kā tā tiek īstenota, privātpersonām ir atļauts lūgt interpretēt vai paziņot par spēkā neesošu normatīvo aktu, ja tas tām (vēl) netika piemērots.

33. Manuprāt, Tiesa ir bijusi pietiekami pretimnākoša, pieņemot Apvienotās Karalistes tiesu prejudiciālos jautājumus, kas ir uzdoti saistībā ar šīm procedūrām, kad ir jāizvērtē Savienības tiesību normu spēkā esamība⁹. Uzskatu, ka, šādi rīkojoties, privātpersonām, kas ceļ prasību Apvienotajā Karalistē (atšķirībā no citām dalībvalstīm), ir dotas iespējas apstrīdēt vispārpiemērojamo Savienības normatīvo aktu, tostarp aktu, kuri vēl nav varējuši radīt tiesiskas sekas valsts tiesību sistēmā, spēkā esamību¹⁰. Šo aspektu aplūkošu turpinājumā.

34. Tomēr par labu pieņemamībai ir jāmin vairāki apsvērumi. Pirmkārt, tā ir atbilstības prezumpcija, ko Tiesa atzīst prejudiciālajiem jautājumiem, ņemot vērā valsts tiesu rīcības brīvību attiecībā uz nepieciešamību iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tomēr šo prezumpciju var apstrīdēt¹¹.

8 Šajā dokumentā, par ko ir vienojušās puses, ir izklāstīts lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojums, kā arī ir formulēti jautājumi.

9 Spriedumi, 2002. gada 10. decembris, *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741), 32.–41. punkts; 2008. gada 3. jūnijs, *Intertanko* u.c. (C-308/06, EU:C:2008:312), 30.–35. punkts; 2010. gada 8. jūlijs, *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419), 13.–26. punkts; 2016. gada 4. maijs, *Philip Morris Brand* u.c. (C-547/14, EU:C:2016:325), 30.–36. punkts, un 2016. gada 4. maijs, *Pillbox* 38 (C-477/14, EU:C:2016:324), 14.–31. punkts.

10 Tā tas ir, piemēram, strīdos, kuros ir prasīts interpretēt dažas direktīvas vai novērtēt to spēkā esamību pirms to transponēšanas termiņa beigām.

11 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tikai valsts tiesa, kura iztiesā lietu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, var noteikt, ņemot vērā lietas īpatnības, cik nepieciešams ir prejudiciālais nolēmums šīs tiesas sprieduma taisīšanai un cik piemēroti ir Tiesai uzdotie jautājumi. Līdz ar to gadījumos, kad jautājumi ir par Savienības tiesību normas interpretāciju vai spēkā esamību, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu. No minētā izriet, ka uz jautājumiem par Savienības tiesībām ir attiecināma atbilstības prezumpcija. Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas iesniegtu prejudiciālu jautājumu tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesiskā regulējuma interpretācijai vai spēkā esamības izvērtējumam nav nekāda sakara ar pamatlīstas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, ja izvirzītā problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedumi, 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c., C-62/14, EU:C:2015:400, 24. un 25. punkts; 2016. gada 4. maijs, *Pillbox* 38, C-477/14, EU:C:2016:324, 15. un 16. punkts; 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 19. punkts; 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 54. punkts, un 2017. gada 28. marts, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 50. un 155. punkts).

35. Turklāt ir būtiski, ka Tiesa jau ir atbildējusi uz Apvienotās Karalistes tiesu uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, kas bija radušies šī veida tiesiskuma pārbaudes “judicial review” procedūrās tiesās¹². Lai arī vairākums no šīm lietām attiecas uz direktīvu interpretāciju, es tomēr neuzskatu, ka būtu nepārvaramas grūtības tās attiecināt uz regulas interpretāciju un spēkā esamību¹³.

36. Regula ir tieši piemērojama (LESD 288. panta otrā daļa), kas nozīmē, ka tā nevar būt normatīvās īstenošanas priekšmets, pieņemot dalībvalstīm tiesību vai administratīvos aktus, ja vien tas nav paredzēts pašā regulā¹⁴. Tādējādi daudzos gadījumos valsts iestādes ir atbildīgas par regulu administratīvo piemērošanu un bieži vien saistībā ar šo piemērošanu valsts tiesās rodas strīdi par to, kā ir jāinterpretē dažas no to tiesību normām, un to spēkā esamību¹⁵.

37. Tā tas ir šajā lietā, jo ir vismaz divi veidi kā interpretēt regulas 1. panta 5. punktu un 2. panta 18) punktu un piemērot tos trīspusējām maksājumu shēmām, un var rast iemeslus, ar kuriem ir apstrīdama to spēkā esamība.

38. Tiesas judikatūrā turklāt prejudiciālo jautājumu pieņemamība nav atkarīga no apstākļa, ka valsts tiesībās faktiski tika pieņemti Savienības tiesību akta piemērošanas pasākumi. Pietiek ar to, ka valsts tiesai ir jāizskata īsts strīds, kurā netieši tiek izskatīta šī akta interpretācija vai tā spēkā esamība.

39. Treškārt, iesniedzējtiesa ir pieņēmusi izskatīšanai sākotnējo prasību, un tas nozīmē, ka, tāsprāt, strīds atbilst tiesību sistēmā spēkā esošajām normām¹⁶. Iespēja lemt par divu iepriekš minēto pantu interpretāciju un spēkā esamību, sagatavojoties to administratīvajai piemērošanai, šķiet, tai nerada procesuālās problēmas.

40. Visbeidzot, valsts tiesas izmantotā metode lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izstrādē ir acīmredzami jāuzlabo, jo tajā tikai ir iekļauts lietas dalībnieku sniegtais faktisko un tiesisko apstākļu skaidrojums, neizstrādājot savu nostāju par tiem¹⁷. Tāpēc, aplūkojot kopumā, lēmums ļauj gūt pienācīgu priekšstatu par faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem¹⁸ un attiecīgajiem lietas dalībniekiem (Komisija, Padome, Eiropas Parlaments, Apvienotās Karalistes un Portugāles vadības, *Amex* un *MasterCard*) sniegt savus apsvērumus saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantu.

41. Tomēr, neraugoties uz šo argumentu spēku, uzskatu, ka nepieņemamības vērtējumā lielāka nozīme ir diviem pretējiem argumentiem.

12 Skat. 9. zemsviras piezīmi.

13 2010. gada 8. jūnija spriedumā *Vodafone u.c.* (C-58/08, EU:C:2010:321) ir aplūkota prejudiciālā jautājuma par regulu, kas ir radies Apvienotās Karalistes tiesiskuma pārbaudes “judicial review” procedūrā tiesā, pieņemamība. Šajā gadījumā mobilo sakaru operatori vērsās *High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Administrative Court)* (Augstā Karaliskā tiesa (Anglija un Velsa), Administratīvā tiesa, Apvienotā Karaliste), lai vērstos pret *Mobile Roaming Regulations 2007* (attiecībā uz viesabonēšanu mobilo telefonsakaru tīklos), ar kuru tika atļauts Regulas (EK) Nr. 717/2007 tiesību normām radīt sekas Apvienotajā Karalistē. Tomēr ir jāuzsver, ka šī prasība atšķirībā no izskatāmās, pirmkārt, tika celta par valsts tiesisko regulējumu par regulas īstenošanu un, otrkārt, tas bija patiesi strīds starp mobilo sakaru operatoriem un Apvienotās Karalistes administrāciju. Pēdējā minētā uzskatīja prasību par nepamatotu un iebilda pret prejudiciālo jautājumu uzdošanu.

14 Ar Regulas 13. pantu dalībvalstīm ir piešķirtas pilnvaras iecelt kompetentās valsts iestādes, kurām tā ir jāpiemēro. Turklāt tām ir noteikta prasība uzraudzīt regulas tiesību normu piemērošanu, lai novērstu, ka maksājumu pakalpojumu sniedzēji izvairās no tās pildīšanas. Saskaņā ar 14. pantu dalībvalstīm arī ir pienākums noteikt sankcijas par regulas pārkāpumiem.

15 Piemērs tam ir sniegts 2010. gada 8. jūnija spriedumā *Vodafone u.c.* (C-58/08, EU:C:2010:321).

16 Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu angļu valodas versijas otrajā lappusē ir apgalvots: “And upon permission to proceed with the claim for judicial review having been granted by the Order of Mr Justice Blake of 24 September 2015.”

17 Saskaņā ar Tiesas judikatūru, ņemot vērā, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pamats tiesvedībai Tiesā, valsts tiesai šajā lūgumā ir jāpaskaidro pamatlietas faktiskie un tiesiskie apstākļi un jāsniedz vismaz paskaidrojumu minimums par to Savienības tiesību normu izvēles iemesliem, kuras tā lūdz interpretēt, kā arī par saikni, ko tā konstatējusi starp šīm tiesību normām un tai iesniegtajā strīdā piemērojamajiem valsts tiesību aktiem (it īpaši skat. spriedumu, 2016. gada 10. marts, *Safe Interenvios*, C-235/14, EU:C:2016:154, 115. punkts, un rīkojumu, 2006. gada 8. septembris, *Google Ireland*, C-322/15, EU:C:2016:672, 18. punkts).

18 Noteiktu sākotnēju iesniedzējtiesas konstatējumu nepastāvēšana ne vienmēr izraisa lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nepieņemamību, ja, neraugoties uz šiem trūkumiem, Tiesa, ņemot vērā no lietas materiāliem izrietošo informāciju, uzskata, ka tā iesniedzējtiesai var sniegt lietderīgu atbildi (šajā ziņā skat. rīkojumu, 2006. gada 8. septembris, *Google Ireland*, C-322/15, EU:C:2016:672, 24. punkts, un spriedumu, 2016. gada 28. janvāris, *CASTA u.c.*, C-50/14, EU:C:2016:56, 48. punkts un tajā minētā judikatūra).

42. Tādas tiesvedības kā šī sniedz lietas dalībniekiem Apvienotās Karalistes tiesās iespēju “apiet” ierobežojumus attiecībā uz tiesībām celt prasību, kas ir noteiktas prasībām atcelt vispārpiemērojamus Savienības normatīvos aktus. Tāda prejudiciālā nolēmuma tiesvedības izmantošana kā šajā gadījumā sniedz tiem būtisku priekšrocību apstrīdēt šādu aktu likumību pirms to administratīvās piemērošanas un saistībā ar nākamajām, nevis aktuālajām sekām attiecībā uz to adresātu tiesisko situāciju¹⁹.

43. Lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, kuriem piemīt šādas īpašības, pieņemšana varētu izraisīt diskrimināciju prejudiciālā mehānisma izmantošanā, kaitējot pārējo dalībvalstu privātpersonām, kurām ir jāgaida brīdis, kad tās skars administratīvais īstenošanas akts, lai to apstrīdētu un attiecīgā gadījumā lūgtu atzīt par spēkā neesošu gan šo atsevišķo aktu, gan Savienības tiesību normu, kas ir tā pamatā.

44. Saskaņā ar Savienības apstrīdēšanas sistēmas loģiku prasības par spēkā neesamības atzīšanu var celt tikai prasītāji, kuriem ir vispārējas tiesības celt prasību, vai personas, kuras konkrētais akts skar tieši un individuāli. Šiem pēdējiem minētajiem ir prasīts noteiktā termiņā celt (tiešu) prasību Vispārējā tiesā, bet viņiem ir liegta iespēja iepriekš vai paralēli lūgt valsts tiesu uzdot prejudiciālu jautājumu par spēkā esamības izvērtējumu²⁰.

45. Šī pēdējā minētā Savienības aktu apstrīdēšanas sistēmas iezīme, manuprāt, varētu palikt sadrumstalota, ja tādi prejudiciāli jautājumi kā aplūkotie kļūtu izplatīti. Ierosināt to nepieņemamību nenozīmē kritizēt – pat netieši – tiesiskuma pārbaudes, kuras elastību uzskatu par ļoti labu, iezīmes. Tā kā dalībvalstīm ir piešķirta autonomija valsts procesuālo tiesību strukturēšanā, tas ļauj tām izstrādāt savu apstrīdēšanas sistēmu, kas tām ir vispiemērotākā. Tādējādi, uzdodot prejudiciālos jautājumus, obligāti ir jāievēro LESD 267. pants un Tiesas judikatūra par nosacījumiem, ar kuriem var apstrīdēt Savienības aktus gan tieši, gan prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā.

46. Turklāt, kā esmu norādījis, šajā gadījumā valsts tiesā nebija patiesu pretrunu starp *Amex* un Apvienotās Karalistes administrāciju. Gan viena, gan otra aizstāv to pašu apgalvojumu, un, lai arī tās vērsas tiesā, tas ir nevis tāpēc, lai atrisinātu patiesu strīdu, par kura atrisinājumu to viedokļi atšķiras, bet tikai tāpēc, lai Tiesai tiktu iesniegti abu lietas dalībnieku sagatavotie jautājumi.

47. Ikviena strīda iezīme (un būtība) ir tā, ka pastāv pretējas, atšķirīgas nostājas. Savukārt šajā lietā drīzāk ir pēc kopējas vienošanās mākslīgi izveidots process, kura vienīgais mērķis ir saņemt Tiesas nolēmumu, nepastāvot patiesam strīdam starp prasītāju un atbildētāju. Faktiski tas ir lūgums Tiesai sniegt konsultatīvu atzinumu, lai tā kļiedētu noteiktas šaubas par regulas interpretāciju un tās spēkā esamību.

48. Šajos apstākļos vēlos ierosināt Tiesai nepieņemt prejudiciālos jautājumus. Tomēr, ja šis ierosinājums netiktu pieņemts, turpinājumā aplūkošu uzdotos jautājumus pēc būtības.

B. Vispārīgi apsvērumi par maksājumu karšu shēmām

49. Katrā pirkšanā, izmantojot maksājumu karti, parasti ir iesaistīti šādi subjekti: a) kartes turētājs; b) finanšu iestāde – parasti banka –, kas izdod šo karti un nodod to saviem klientiem (turpmāk tekstā – “izdevējbanka”²¹); c) tirgotājs, kas pārdod savas preces vai sniedz savus pakalpojumus, par kuriem tiek maksāts ar karti; d) finanšu iestāde, kas sniedz tirgotājam šos pakalpojumus, kuri ļauj

19 Šo kritiku Tiesa noraidīja 2010. gada 8. jūlija spriedumā *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419), 13.–26. punkts.

20 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tad, ja privātpersonai nepārprotami ir tiesības celt prasību, lai apstrīdētu Savienības normatīvo aktu, ceļot prasību par tiesību akta atcelšanu, prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā tā nevar atsaukties uz tā spēkā neesamību (šajā ziņā skat. spriedumus, 1994. gada 9. marts, *TWD Textilwerke Deggendorf*, C-188/92, EU:C:1994:90, 23.–25. punkts; 2001. gada 15. februāris, *Nachi Europe*, C-239/99, EU:C:2001:101, 36. un 37. punkts; 2010. gada 29. jūnijs, *E. un F.*, C-550/09, EU:C:2010:382, 46. punkts, un 2017. gada 28. marts, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, 128. punkts).

21 Lielākas skaidrības labad uz šiem subjektiem atsauksos kā uz “izdevējbanku”, lai arī maksājumu kartes var izsniegt citas finanšu iestādes.

pieņemt karti, tā ir iestāde, kas arī mēdz būt banka, un šajos darījumos tā tiek saukta par “pieņēmējbanku” vai “pieņemošo banku”, un e) tādas maksājumu karšu shēmas kā *Visa*, *MasterCard*, *American Express* un *Diners Club*. Turklāt [darījumos] var iesaistīties arī vietējie tikli, kas apstrādā kartēm piesaistītos maksājumu darījumus.

50. Kartēm piesaistīta maksājuma veikšana rada sarežģītas tiesiskas attiecības starp šiem subjektiem²². Pirmkārt, tiek noslēgts līgums par maksājumu kartes izsniegšanu starp tās turētāju un izdevējbanku, par ko parasti tiek maksāta komisijas maksa. Izdevējbankas autorizē patērētāja [maksājuma] uzdevumu, apliecinot, ka viņa kontā ir pietiekams atlikums (debitkarte) vai ka maksājuma summa ir segta ar pieejamo kredīta summu (kreditkarte).

51. Otrkārt, starp tirgotāju un pieņēmējbanku tiek noslēgts pievienošanās līgums, saskaņā ar kuru tā sniedz tirgotājam pakalpojumus, kas vajadzīgi, lai pieņemtu kartes kā maksāšanas līdzekli. Tirgotājs savu preču vai pakalpojumu pārdošanas galīgajā cenā (kurā ir iekļautas starpbanku komisijas maksas) iekļauj rabatus par bankas sniegto atbalstu (tirdzniecības vietas termināļi vai maksāšanas saite, kas ir saistīta ar tirdzniecības tīmekļa vietni), lai saņemtu patērētāja maksājuma uzdevumu un veiktu maksājumus par tirdzniecības uzņēmuma piedāvātajiem pirkšanas darījumiem. Turklāt pieņēmējbankas vāc datus par darījumiem, tos nosūta apstrādātājiem un nodod līdzekļus tirgotājam, ieturot starpbanku komisijas maksas un rabatus.

52. Maksājumu karšu sistēmas nodrošina atlīdzību un izpilda maksājumu uzdevumus, iekasējot par šo uzdevumu pildīšanu banku (izdevējbankas un pieņēmējbankas), kurām pieder licences uz to zīmoliem, komisijas maksu.

53. Visbeidzot saistībā ar maksājumu apstrādātāju iesaistišanos starp tām un maksājumu karšu sistēmām tiek noslēgts licences līgums un līgums par zīmola izmantošanu. Šie apstrādātāji rīkojas kā finanšu iestāžu kolektīvās līdzdalības instruments un mēdz saņemt starpbanku komisijas maksas kopīgi.

54. Atkarībā no dalībniekiem maksājumu karšu sistēmas savas darbības veic saskaņā ar diviem modeļiem, kas ir četrpusējas vai atvērtas shēmas un trīspusējas vai slēgtas shēmas.

55. Tirgū galvenokārt ir izmantotas četrpusējas shēmas (*Visa* un *MasterCard*). Tajās maksājumi tiek veikti no maksātāja (patērētāja) konta maksājuma saņēmēja (tirgotāja) kontā ar maksājumu karšu shēmas starpniecību. Iesaistās patērētāja maksājumu kartes izdevējbanka un pieņēmējbanka, kas sniedz tehnisko atbalstu tirgotājam, lai viņš saņemtu maksājumu²³.

56. Četrpusējas shēmas šādi tiek sauktas, jo tajās iesaistās četri dalībnieki (kartes turētājs un viņa izdevējbanka, kā arī maksājuma saņēmējs un viņa pieņēmējbanka) kopā ar maksājumu sistēmas pārvaldītāju uzņēmumu. Tās ir atvērtas shēmas, jo tajās iesaistās ne tikai maksājumu karšu shēmas pārvaldītāja sabiedrība, bet arī divas finanšu iestādes.

57. Šajās shēmās kartes izdevējbanka saņem no pieņēmējbankas komisijas maksu (“starpbanku komisijas maksa”), ar kuru tai tiek atlīdzinātas izmaksas, kuras nevar atgūt no karšu turētājam noteiktajām komisijas maksām (tostarp tādām kā komisijas maksa par kartes izdošanu vai ikgadējām uzturēšanas maksām).

22 Skat. analīzi: Guibert Echenique, S., “Consideraciones críticas sobre la legislación de tasas de intercambio en las operaciones de pago con tarjeta de crédito y débito”, *Diario La Ley*, Nr. 8566, 2015. gada 22. jūnijs, 1. – 3. lpp.

23 Šo shēmu aprakstu skat. spriedumos, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard/Komisija* (C-382/12 P, EU:C:2014:2201), 4. punkts; 2012. gada 24. maijs, *MasterCard u.c./Komisija* (T-111/08, EU:T:2012:260), 17. punkts, un Komisijas 2007. gada 19. decembra Lēmuma C(2007) 6474, galīgā redakcija, par procedūru saskaņā ar [EK līguma] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/34.579 – *MasterCard*, Lieta COMP/36.518 – *EuroCommerce*, Lieta COMP/38.580 – *Commercial Cards*), preambulas 234.–249. apsvērumus.

58. Savukārt šo starpbanku komisijas maksu pieņēmējbanka pārnes uz tirgotāju kā izmaksas, kas ir vairāk saistītas ar izmaksām par citiem sniegtajiem finanšu pakalpojumiem, un tā ir tā sauktā tirgotāju apkalpošanas maksa. Starpbanku komisijas maksa ir minimālā robežvērtība, un tā ir svarīga to finanšu izmaksu sastāvdaļa, kuras pieņēmējbanka pārnes uz tirgotāju, kurš savukārt mēdz to iekļaut patērētājiem noteiktajā pārdošanas cenā.

59. Otrais maksājumu karšu sistēmas modelis ir tādas trīspusējas vai slēgtas shēmas kā *American Express* vai *Diners Club*, kurās patērētājam (kartes turētājs) un tirgotājam ir tieša saikne ar kartes izdevēja shēmu. Tāpēc tās tiek sauktas par trīspusējām shēmām, jo tajās nepiedalās neviena cita finanšu iestāde: tās ir slēgtas sistēmas.

60. Trīspusējā sistēmā pieņemtajā darījumā iesaistās finanšu pakalpojumu sniedzējs, kas rīkojas kā izdevējs un pieņēmējs. Tā kā nav nedz kartes izdevējbanks, nedz maksājumu pieņēmējbanks, starpbanku komisijas maksas nav. Trīspusējā shēmā ir paredzēta brīvība individuāli noteikt maksas vai komisijas maksas, kas jāmaksā tirgotājiem par tās sniegtajiem finanšu pakalpojumiem.

61. Eiropas Savienībā trīspusējas shēmas salīdzinājumā ar četrpusējām shēmām tiek izmantotas ļoti nebūtiskam darījumu apjomam un tās ir vērstas uz īpašu patērētāju kategoriju piesaistīšanu. Tā kā maksājumu karšu tirgū tām nav dominējoša stāvokļa, tirgotājiem ir faktiskā brīvība pieņemt vai nepieņemt trīspusēju shēmu izmantošanu.

62. Tomēr ir netipiskas trīspusējās shēmas, kas nedarbojas iepriekš aprakstītajā veidā. Tādējādi tās noslēdz licences līgumus ar citām finanšu iestādēm par zīmola izmantošanu un ekspluatāciju, lai šīs pēdējās minētās rīkotos kā shēmas maksājumu karšu izdevējas. Šajā gadījumā noligtās komisijas maksas ir līdzvērtīgas starpbanku komisijas maksām.

63. Tāpat ir nosaukumi “trīspusējas shēmas ar paplašinājumiem”, kas tiek lietoti, kad shēma paplašina savu darbību, sadarbojoties ar trešajām personām, veicot karšu izdošanu “ar zīmolu koplietošanas partneri” (“zīmolu koplietošanas paplašinājums”)²⁴ vai “ar pārstāvja starpniecību” (“pārstāvja iesaistīšanas paplašinājums”). Abos gadījumos summas, kas tiek apgrozītas starp trīspusēju shēmu un citiem zīmoliem vai pārstāvjiem, var būt komisijas maksas, kas ir līdzvērtīgas četrpusēju shēmu starpbanku komisijas maksām. Tiesa *a quo* lūdz Tiesai sniegt paskaidrojumus šajā jautājumā.

64. Starpbanku komisijas maksas par kartēm piesaistītu maksājumu pakalpojumu sniegšanu tika palielinātas, kaitējot patērētājiem, un turklāt to summas dažādās dalībvalstīs bija ļoti atšķirīgas²⁵. Šo iemeslu dēļ Savienība sākumā mēģināja izlīdzināt to apmēru, piemērojot normas par konkurences aizsardzību, un vēlāk veica tiesību aktu saskaņošanu, izstrādājot kopēju tiesisko regulējumu maksājumu jomā.

65. Komisija piemēroja konkurences noteikumus *Visa*²⁶ un *MasterCard*²⁷ SKM. Šīs maksas bija kopējās izmaksas, kas radās pieņēmējbankām, kuras ir iekļautas četrpusējā shēmā, un to līmenis bija noteikts kā “minimālā cena”, kad šīs bankas noslēdza līgumus ar saviem klientiem (tirgotājiem) par viņiem sniegto pakalpojumu cenu.

24 Piemēram, *Amex* shēmas karte, kas tiek pārdota ar zīmolu koplietošanu *Amex/Iberia* vai *Amex/British Airways*.

25 Skat. Eiropas Komisijas dokumentu *Commission Staff Working Document. Impacta Assessment. Accompanying the document Proposal for a directive of the European parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Directives 2002/65/EC, 2013/36/UE and 2009/110/EC and repealing Directive 2007/64/EC and Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on interchange fees for card-based payment transactions SWD(2013) 288 final*, 96. – 108. lpp.

26 Skat. 2002. gada 24. jūlija Lēmumu 2002/914/EK (Lieta COMP/29.373 – *Visa International* – Daudzpusēja starpbanku komisijas maksa, OV L 318, 17. lpp.), kurā atbrīvojums attiecībā uz *Visa* SKM starp reģioniem Eiropas Savienībā tika piemērots piecu gadu laikposmam, piemērojot atsevišķus nosacījumus, no kuriem galvenais bija tas, ka šīs komisijas maksas tiks piesaistītas noteiktam izmaksu līmenim un nepārsniegs to maksimālo robežvērtību. 2010. gada 8. decembrī Komisija pieņēma Otro *Visa* lēmumu (COMP/D 1/39.398, *Visa MIF*), padarot obligātas *Visa* piedāvātās saistības, kas tostarp ietver šo SKM maksimālās vērtības noteikšanu.

27 Komisijas 2007. gada 19. decembra Lēmums C(2007) 6474 *final* par procedūru saskaņā ar [EK līguma] 81. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta COMP/34.579 – *MasterCard*, Lieta COMP/36.518 – *EuroCommerce*, Lieta COMP/38.580 – *Commercial Cards*).

66. Komisija paziņoja, ka līgumi par četrpusēju shēmu SKM nebija saderīgi ar Savienības tiesībām, it īpaši tāpēc, ka bankas kopīgi noteica minimālo cenu tirgotājiem, un to vēlāk apstiprināja Tiesa²⁸.

67. Tādējādi Komisija panāca dažas īpašas vienošanās par *Visa* un *MasterCard* SKM būtisku samazinājumu, kas sasniedza pat 0,3 % kredītkaršu darījumos un 0,2 % debetkaršu darījumos.

68. Tomēr šī rīcība bija nepietiekama, lai kontrolētu starpbanku komisijas maksas²⁹. Sacensība starp maksājumu karšu shēmām, kas mēģina pārliecināt finanšu pakalpojumu sniedzējas iestādes izdot savas kartes, paradoksāli izraisa nevis minēto maksu pazemināšanos, bet to palielinājumu, un tas atšķiras no ierastās disciplinējošās ietekmes uz cenām, kāda mēdz būt konkurencei tirgus ekonomikas apstākļos³⁰. Šis apstāklis pamatoja regulas pieņemšanu, kurā kopā ar citiem pasākumiem, kas regulē attiecības starp dažādiem subjektiem, kuri iesaistās kartei piesaistītos maksājumu darījumos, ir paredzēta starpbanku komisijas maksu maksimālo robežvērtību kontrole *ex lege*. Tās mērķis ir nodrošināt, ka starpbanku komisijas maksas Savienībā nekļūst par šķērslī kopējā maksājumu pakalpojumu tirgus attīstībai.

C. Pirmais jautājums: regulas piemērošana trīspusējām sistēmām ar paplašinājumiem

69. Esmu norādījis, ka nedz iesniedzējtiesa, nedz lietas dalībnieki nerunā par trīspusējas shēmas, kas piešķir licenci citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem izdot savas kartes, pieņemt maksājumu darījumus ar savām kartēm vai veikt abas darbības, kvalifikāciju kā četrpusēju shēmu atbilstoši regulas 1. panta 5. punktam un 2. panta 18) punktam³¹.

70. Iesniedzējtiesas šaubas un lietas dalībnieku viedokļi galvenokārt attiecas uz pārējiem diviem gadījumiem, kas ir paredzēti regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā, proti, kad trīspusēja shēma izdod "kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību". Tiesai ir jānosaka, vai šajos divos gadījumos trīspusēja shēma ar paplašinājumiem ir jāuzskata par četrpusēju shēmu vai arī tā būs četrpusēja tikai tad, ja partneris vai pārstāvis uzņemsies kartes izdošanu un/vai maksājumu pieņemšanu.

71. Regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta formulējums nav pilnībā skaidrs, un neskaidrības tajā nevar novērst tikai ar šīs tiesību normas interpretāciju.

72. *Amex* un Apvienotās Karalistes valdība aizstāv šo tiesību normu šauru interpretāciju. Tās norāda, ka trīspusējas shēmas ir jāuzskata par četrpusējām shēmām tikai tad, ja pārstāvis vai partneris, kas darbojas, paplašinot pēdējas minētās shēmas, izdod vai pieņem maksājumus. Savukārt *MasterCard*, Portugāles valdība un Komisija aizstāv šo pašu pantu plašu interpretāciju, saskaņā ar kuru par četrpusējām shēmām ir uzskatāmas visas trīspusējās shēmas ar zīmolu koplietošanas vai pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumu.

73. Gan vienai, gan otrai šīs tiesību normas interpretācijai ir būtiska ietekme. Šauras interpretācijas gadījumā šai trīspusēju shēmu kategorijai (zīmolu koplietošanas vai pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumi) netiktu piemēroti vairāki regulas 1. panta 3. un 4. punktā noteiktie ierobežojumi. It īpaši šajās shēmās noteiktās komisijas maksas nebūs uzskatāmas par starpbanku komisijas maksām,

28 Spriedums, 2014. gada 11. septembris, *MasterCard* u.c./Komisija (C-382/12 P, EU:C:2014:2201), 112. punkts.

29 Skat. Andrea Lista, *EU Competition Law and Financial Service Sector*, Routledge, 2013, 145. – 188. lpp.

30 Skat. Eiropas Komisijas publikāciju, *The Interchange Fees Regulation*, Competition Policy Brief 2015-3, 2015. gada jūnijs.

31 Tās ir netipiskas trīspusējās shēmas, jo tajās iesaistās arī finanšu pakalpojumu sniedzējs, tādējādi izjaucot to trīspusējo raksturu. Komisijas maksas, kas apgrozās starp vieniem un otriem šo shēmu subjektiem, bez grūtībām ir pielīdzināmas starpbanku komisijas maksām.

tādēļ tās drīkstētu neievērot jau noteiktos ierobežojumus (0,2 % debetkartēm un 0,3 % kredītkartēm). Turklāt uz tām neattiektos aizliegums neievērot šos ierobežojumus, nosakot komisijas maksas, kurām ir tāda iedarbība kā minētajiem maksām. Turklāt nebūtu pienākuma nodalīt maksājumu karšu shēmas no apstrādes struktūrām (regulas 7. pants).

74. Jau tagad norādu, ka aizstāvēšu regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta plašu interpretāciju. Lai noskaidrotu to nozīmi, kā parasti izmantošu gramatiskās, sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas kritērijus.

1. Gramatiskās interpretācijas kritērijs

75. Regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta formulējumu gramatiskā nozīme ir identiska, un no tās izriet, ka četrpusēju un trīspusēju shēmu pielīdzināšana notiek trijos gadījumos:

- trīspusējas shēmas licencē citu maksājumu pakalpojumu sniedzēju izsniegt savas kartes vai pieņemt ar tām veiktos maksājumu darījumus (netipiskas trīspusējās shēmas)³²;
- trīspusējās shēmas, kas izsniedz kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri (trīspusēja shēma ar zīmolu koplietošanas paplašinājumu)³³ un
- trīspusējās shēmas, kas izdod maksājumu instrumentus ar pārstāvja starpniecību (trīspusēja shēma ar pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumu).

76. Divas pēdējās minētās kategorijas tirgū ir plašāk izplatītas. Tajās koplietošanas zīmola īpašnieks uzņēmums vai pārstāvis nav finanšu iestāde un nerīkojas kā šādā statusā. Tādējādi tie nedz izdod kartes, nedz pieņem maksājumus, bet tikai nodrošina trīspusējām shēmām piekļuvi savu klientu portfelim.

77. Analizējamajās tiesību normās nav nekas sacīts, ka trešajām personām, kas noslēdz šīs vienošanās ar trīspusējām shēmām, ir noteikta prasība “izdot kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus vai pieņemt kartēm piesaistītus maksājumu darījumus, vai abus”. Tieši šis apstāklis ir aplūkots paplašinātu trīspusēju shēmu gadījumā. Ja līgumiska vienošanās par zīmolu sadarbību vai pārstāvības pasākumiem nozīmē to, ka trešā persona, partneris, rīkojas kā izdevējs³⁴ vai pieņēmējs³⁵, tās nebūtu līgumiskas vienošanās par paplašinājumu, bet par licences piešķiršanu.

78. Portugāles valdība pamatoti norāda, ka citai interpretācijai nebūtu jēgas, jo tas nozīmētu, ka regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā aplūkotie pēdējie divi gadījumi būtu iekļauti pirmajā gadījumā.

79. Tāpēc saskaņā ar šo divu tiesību normu gramatisko interpretāciju četrpusējām shēmām ir pielīdzināmas visas trīspusējas shēmas ar zīmola koplietošanas vai pārstāvja iesaistīšanās paplašinājumiem neatkarīgi no tā, vai partneri vai pārstāvji ir maksājumu pakalpojumu sniedzēji³⁶ un vai tie rīkojas kā karšu izdevēji un/vai maksājumu pieņēmēji.

32 Kā jau esmu norādījis, nav strīda par to, ka šīs paplašinātās trīspusējās shēmas (kā piemēru tām var minēt *Banco Santander/Amex* maksājumu kartes, šī banka tajās rīkojas kā izdevēja) ir pielīdzināmas četrpusējām shēmām.

33 Piemēram, *Amex/Air France* vai *Amex/Costco* maksājumu kartes.

34 Regulas 2. panta 2) punktā “izdevējs” ir definēts kā “maksājumu pakalpojumu sniedzējs, kas ir noslēdzis līgumisku vienošanos ar mērķi maksātājam nodrošināt maksājumu instrumentu, lai veiktu kartēm piesaistītu maksātāja maksājumu darījumu ierosināšanu un apstrādi”.

35 Regulas 2. panta 1) punktā “pieņēmējs” ir definēts kā “maksājumu pakalpojumu sniedzējs, kas ar maksājuma saņēmēju ir noslēdzis līgumisku vienošanos par kartēm piesaistītu maksājumu darījumu pieņemšanu un apstrādāšanu, kā rezultātā maksājuma saņēmējam tiek pārskaitīti līdzekļi”.

36 Saskaņā ar regulas 2. panta 24) punktu “maksājumu pakalpojumu sniedzējs” ir fiziska vai juridiska persona, kam ir atļauts sniegt Direktīvas 2007/64/EK pielikumā uzskaitītos maksājumu pakalpojumus vai kas atzīta kā elektroniskas naudas izdevējs saskaņā ar Direktīvas 2009/110/EK 1. panta 1. punktu. Maksājumu pakalpojumu sniedzējs var būt izdevējs vai pieņēmējs, vai abi kopā”.

80. Apvienotās Karalistes valdība un *Amex* nepiekrīt šai interpretācijai. Tās uzskata, ka regulas 1. panta 5. punkts un 2. panta 18) punkts attiecas uz trīspusējām shēmām, kas “izdod [kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus] ar zīmolu koplietošanas partneri” un kas “izdod [..] ar pārstāvja starpniecību”. Toprāt, norādes “ar” un “ar [..] starpniecību” parāda, ka zīmola koplietošanas partnerim vai pārstāvim ir jābūt iesaistītam maksājumu kartes izdošanā, lai tiktu nodrošināta saskaņotība ar citiem šīs regulas noteikumiem.

81. Kā esmu minējis, es nepiekrītu šim apgalvojumam, kas faktiski nav balstīts uz terminoloģijas analīzi pašu par sevi, bet sistēmisku pieeju, uz kuru es atsaukšos otrajā daļā.

2. Sistēmiskas un teleoloģiskas interpretācijas kritēriji

82. Apvienotās Karalistes valdība un *Amex* faktiski balstās uz sistēmisku interpretāciju, atsaucoties uz maksājumu kartes izdevēja un izdošanas jēdzieniem, kas ir minēti regulas 2. panta 2) punktā un preambulas 29. apsvērumā³⁷. No tiem izrietot, ka gadījumā, kad koplietošanas zīmola partneri vai pārstāvji neizsniedz maksājumu kartes maksātājam, neautorizē darījumus galaiekārtās vai līdzīgās iekārtās un negarantē pieņēmajam maksājumus par veiktajiem darījumiem, tos nevar kvalificēt kā puses, ar kurām kopā (vai ar kuru starpniecību) trīspusējā shēma izdod kartei piesaistītus maksājumu instrumentus.

83. Šajā ziņā *Amex* un Apvienotās Karalistes valdība norāda, ka, ja koplietošanas zīmola partneris vai pārstāvis tikai veic karšu izplatīšanu, sniedz tehniskus maksājumu pakalpojumus vai tikai apstrādā un saglabā datus, tas nerīkojas kā izdevējs, tādējādi vienošanās par trīspusējām shēmām ar paplašinājumiem gadījumiem regulas 1. panta 5. punkts un 2. panta 18) punkts nav piemērojams, un tas liedz tās pielīdzināt četrpusējām shēmām.

84. Pēc *Amex* un Apvienotās Karalistes valdības domām, apstiprinājums šai pieejai ir rodams regulas preambulas 28. apsvērumā³⁸, saskaņā ar kuru trīspusējās shēmas esot pielīdzināmas četrpusējām shēmām tikai tad, ja pirmās minētās izmanto citu maksājumu pakalpojumu sniedzēju kā izdevēju vai pieņēmēju. Neatsaukšanās uz vienošanās ar koplietošanas zīmolu partneriem vai pārstāvjiem, kas nerīkojas kā karšu izdevēji vai pieņēmēji, gadījumiem norādot uz to, ka šajos gadījumos nav slēptu komisijas maksu, kas ir pielīdzināmas starpbanku komisijas maksām. Tādējādi to pielīdzināšana četrpusējām shēmām neesot pamatota.

85. *Amex* piebilst, ka tās sniegtā 1. panta 5. punkta interpretācija atbilst tiesību normas loģikai, jo tajā aplūkotajos trīs gadījumos esot prasīta vēl viena maksājumu pakalpojumu sniedzēja darbība trīspusējā shēmā, kurš saņemtu komisijas maksas, un tas izraisītu tādu pašu attieksmi, kas ir piemērota četrpusējām shēmām.

86. Savukārt es uzskatu, ka, sniedzot šādu jēdzienu (maksājumu kartes) “izdošana”, “zīmolu koplietošana” un “pārstāvis” interpretāciju, tiek iegūts rezultāts, kas nav saderīgs nedz ar regulas kontekstu, nedz tās sistēmu, nedz tās mērķiem. Atšķirībā no citiem jēdzieniem šajā tiesību normā šie jēdzieni nav definēti, un saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru visā Savienībā tie ir interpretējami autonomi un vienoti, ņemot vērā, ka tajos nav tiešas atsauces uz dalībvalstu tiesībām noteikt to nozīmi un piemērojamību³⁹.

37 Saskaņā ar šo apsvērumu, kas ir minēts 7. punktā, “izdevējs maksātājam dara pieejamas maksājumu kartes, autorizē darījumus galaiekārtās vai tām līdzīgās iekārtās un var pieņēmajam garantēt maksājumu par darījumiem, kas atbilst attiecīgās shēmas noteikumiem”. Tā pēdējā teikumā ir precizēts, ka “vienkārša maksājumu karšu vai tehnisko pakalpojumu izplatīšana, piemēram, tīra datu apstrāde un glabāšana, nav jāuzskata par izdošanu”.

38 Saskaņā ar to, “lai ņemtu vērā to, ka pastāv slēptas starpbanku komisijas maksas, un palīdzētu radīt vienlīdzīgas konkurences apstākļus, trīspusējās maksājumu karšu shēmas, kas maksājumu pakalpojumu sniedzējus izmanto kā izdevējus vai pieņēmējus, būtu jāuzskata par četrpusējām maksājumu karšu shēmām, un tām būtu jāievēro tādi paši noteikumi”.

39 Šajā ziņā skat. spriedumus, 2008. gada 17. jūlijs, *Kozłowski* (C-66/08, EU:C:2008:437), 42. punkts; 2016. gada 24. maijs, *Dworzecki* (C-108/16 PPU, EU:C:2016:346), 28. punkts, un 2016. gada 18. oktobris, *Nikiforidis* (C-135/15, EU:C:2016:774), 28. punkts.

87. Kā esmu norādījis, regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā nav nošķirti paplašinājuma gadījumi (ar zīmola koplietošanu vai ar pārstāvja starpniecību), kad pārstāvis vai partneris ir maksājumu pakalpojumu sniedzējs, kas izdod maksājumu kartes un/vai pieņem kartēm piesaistītus maksājumus, no vienas puses, un gadījumi, kad partneris vai pārstāvis tikai veic cita veida darbības, no otras puses. Komisija pamatoti uzsver, ka šī nodalīšana izriet no *Amex* sniegtās interpretācijas, taču, ja tiesību normā nodalīšana nav veikta, interpretācijas sniedzējam tā nav jāveic.

88. Pret šo nodalīšanu ir tas, ka regulas 2. panta 32) punktā lietotajā jēdzienā “zīmolu koplietošana” tā nav minēta⁴⁰. Savukārt šajā tiesību normā ir noteikts, ka zīmolu koplietošana ir maksājumu zīmola (piemēram, *Amex*) iekļaušana un vismaz “viena ar maksājumiem nesaistīta zīmola iekļaušana”, kas piederēs uzņēmumam, kurš nav finanšu pakalpojumu sniedzējs uzņēmums⁴¹.

89. Turklāt divu veidu paplašinājumu nodalīšana atkarībā no tā, vai zīmola koplietošanas partneris vai pārstāvis rīkojas kā finanšu iestāde, ir balstīta uz regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta, aplūkojot tos kopsakarā ar preambulas 29. apsvērumu, interpretāciju, kas mani nepārliecina.

90. Šo pantu formulējums norāda uz trīspusējām shēmām, “kas izdod kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību”. Tādējādi trīspusējās shēmas ir maksājumu instrumentu izdevējas. Abās normās nav nekādas norādes uz to, ka zīmolu koplietošanas partneriem vai pārstāvjiem ir jāizdod maksājumu kartes un/vai jāpieņem kartēm piesaistītie maksājumi.

91. Kā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 29.–31. punktā paskaidro iesniedzējtiesa, trīspusējas shēmas ar zīmolu koplietošanas vai pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumu visbiežāk tiek noslēgtas ar uzņēmumiem, kas nesniedz finanšu pakalpojumus⁴². Šie paplašinājumi attiecas uz kopējām tirgvedības darbībām, ar kuru palīdzību divas iestādes dara pieejamus viena otrai savu klientu portfeļus un veicina sniegto pakalpojumu un piedāvāto preču patēriņu. Maksājumu karšu trīspusējās shēmās šī veida paplašinājumu izmantošanai ir būtiska nozīme jaunu klientu piesaistīšanā, jo atšķirībā no četrpusējām shēmām tās nesadarbojas ar citām finanšu iestādēm.

92. Turklāt, kā norāda Komisija, atsaucoties uz sistēmisku interpretāciju, ir jāņem vērā jēdzieni “neto kompensācija” un “starpbanku komisijas maksa”, kas ir definēti regulas 2. panta 10) un 11) punktā, un slēptās starpbanku komisijas maksas, kas ir minētas preambulas 31. apsvērumā⁴³ kopā ar aizliegumu neievērot noteiktās robežvērtības (5. pants).

40 Ar “zīmolu koplietošanu” saprot “vismaz viena maksājumu zīmola un vismaz viena ar maksājumiem nesaistīta zīmola iekļaušana vienā un tajā pašā kartē piesaistītajā maksājuma instrumentā”.

41 Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu 28. punktā ir minēti zīmoli “British Airways”, “Nectar” un “Costco”.

42 Kā tas ir apstiprināts *UK Financial Conduct Authority* publikācijā, *Credits card market study: final findings report*, 2016. gada jūlijs, 252. lpp., definējot “affinity or co-brand partners” kā “typically charities, membership groups or commercial businesses not directly involved in issuing credit cards or processing transactions but lend their brands and give access to their customers or members to card issuers in return for a share of revenues or profits”.

43 “Ir svarīgi nodrošināt, ka noteikumi par starpbanku komisijas maksām, ko maksā vai saņem maksājumu pakalpojumu sniedzēji, netiek apietti, izmantojot alternatīvas maksu plūsmas, ko saņem izdevēji. Lai no tā izvairītos, “neto kompensācija” par maksām, ko izdevējs maksā vai saņem no vai uz maksājumu karšu shēmu, pieņēmeja vai jebkura cita starpnieka, tostarp iespējamās maksas par atļauju, būtu jāuzskata par starpbanku komisijas maksu. Lai pārbaudītu, vai notiek noteikumu apiešana, aprēķinot starpbanku komisijas maksu, būtu jāņem vērā maksājumu vai stimulu kopējā summa, ko izdevējs par regulētajiem darījumiem ir saņēmis no maksājumu karšu shēmas, atņemot no tās maksas, ko izdodošais maksājumu pakalpojumu sniedzējs ir samaksājis maksājumu karšu shēmai. Vērā ņemamie maksājumi, stimuli un maksas varētu būt tieši (t. i., saistīti ar apjomu vai konkrēto darījumu) vai netieši (tostarp tirgvedības stimuli, piemaksas, rabati par atbilstību noteiktiem darījumu apjomiem). Pārbaudot to, vai šīs regulas noteikumi tiek apietti, jo īpaši būtu jāņem vērā izdevēju peļņa no speciālām programmām, ko izdevēji īsteno kopīgi ar maksājumu karšu shēmām, kā arī ienākumi no apstrādes, licencēšanas un citām maksām, kas ir maksājumu karšu shēmu [..].”

93. Saskaņā ar šo tiesību normu sistēmisko interpretāciju starpbanku komisijas maksas jēdziens būtu jāinterpretē plaši. Citādi trīspusējās shēmās būtu viegli apiet noteikumus par tās apjoma ierobežojumiem, ko varētu veikt, izmantojot netiešas atlīdzības un kompensācijas. Uz šo apiešanu ir atsauce regulas 5. pantā, kurā ir piemērota plaša jēdziena koncepcija: starpbanku komisijas maksa ietver jebkuru atlīdzību, kas ir paredzēta vienošanās gadījumā, kā arī neto kompensāciju ar līdzvērtīgu iedarbību vai mērķi un ko saņem pieņēmējs vai jebkurš cits starpnieks, veicot maksājumu darījumus vai ar to saistītas darbības.

94. Tādējādi starpbanku komisijas maksu jēdzienā ir jāiekļauj maksājumu neto summa, rabati vai stimuli, ko shēma ir samaksājusi zīmolu koplietošanas uzņēmumam un/vai pārstāvim (neto kompensācija). Proti, tam ir jāattiecas uz jebkuru tieši vai netieši samaksātu komisijas maksu vai atlīdzību. Regulas preambulas 31. apsvērumā ir minēti gan tieši (saistīti ar apjomu vai konkrēto darījumu), gan netieši (tostarp tirgvedības stimuli, piemaksas, rabati par atbilstību noteiktiem darījumu apjomiem u.c.) maksājumi. It īpaši ir ņemta vērā izdevēju peļņa no speciālām programmām, ko izdevēji īsteno kopīgi ar šiem uzņēmumiem un maksājumu karšu shēmām.

95. Komisijas maksas, kuras trīspusējā shēmā varētu tieši vai netieši saņemt uzņēmumi vai pārstāvji, ar kuriem ir panākta vienošanās par paplašinājumu, manuprāt, būtu kompensācijas un/vai radītu tādas pašas sekas, kuras ir līdzvērtīgas sekām, ko rada starpbanku komisijas maksas četrpusēju shēmu gadījumos⁴⁴.

96. Saskaņā ar regulas loģiku un mērķi, kad trīspusējā shēmā tiek maksāta kompensācija trešajai personai, kas atbalsta tās darbību (kā tas ir zīmolu koplietošanas uzņēmumu un pārstāvju iesaistīšanās gadījumā), tās summa tiek iekļauta pakalpojuma cenā, un to apmaksā patērētāji. Lai arī tās ir netiešas kompensācijas, ar ko atlīdzina par iespēju piekļūt šo uzņēmumu sadarbības partneru klientu portfelim, tās tomēr ir komisijas maksas ar starpbanku komisijas maksām līdzvērtīgu iedarbību, kuras tiek piemērotas četrpusējās shēmās un paplašinātās trīspusējās shēmās.

97. Turklāt iemesli, kas pamato starpbanku komisijas maksu robežvērtību nepiemērošanu parastajām trīspusējām shēmām, nav attiecināmi uz trīspusējām shēmām ar zīmolu koplietošanas un pārstāvju iesaistīšanās paplašinājumu.

98. Darbojoties ar starpnieku atbalstu, sniedzot kartēm piesaistītu maksājumu pakalpojumu patērētājiem (atšķirībā no parastajām trīspusējām shēmām), pastāv iespēja noteikt augstas komisijas maksas, kuras zīmolu koplietošanas partneri un pārstāvji var pārnest uz patērētājiem, palielinot maksu par maksājumu karšu pakalpojumiem. Šī ir iespēja, kas atbilst tai, kura rodas četrpusējās shēmās, kas darbojas, sadarbojoties ar citām finanšu iestādēm.

99. Manuprāt, loģika, kuras mērķis ir samazināt slēptās starpbanku komisijas maksas, ir viena un tā pati gan vienā, gan otrā gadījumā. Tādējādi regulas 1. panta 5. punkts un 2. panta 18) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trīspusējās shēmas ar zīmolu koplietošanas vai pārstāvju iesaistīšanas paplašinājumu ir jāpielīdzina četrpusējām shēmām.

100. Tāds pats rezultāts tiek sasniegts, ja atsaucas uz nepieciešamību nodrošināt godīgu konkurenci starp dažādām maksājumu karšu shēmām, un tas ir otrs vērtīgs regulas sistēmiskās un teleoloģiskās interpretācijas elements.

101. Piemērojot robežvērtības tikai četrpusēju shēmu starpbanku komisijas maksām un vienlaikus piešķirot pilnīgu brīvību trīspusējām shēmām ar zīmolu koplietošanas vai pārstāvju iesaistīšanas paplašinājumu, tiktu sniegta priekšrocība pēdējām minētajām, jo tas ļautu tām piesaistīt trešās personas, lai tās izplatītu savas kartes ar labvēlīgākiem nosacījumiem.

⁴⁴ *American Express* piešķirtie punkti par dalību lidsabiedrības lojalitātes programmā zīmolu koplietošanas kartēs (*Amex/Alitalia*, *Amex/Iberia*, *Amex/Air France* u.c.) būtu piemērs šādām netiešām komisijas maksām, kurām ir starpbanku komisijas maksām līdzvērtīga iedarbība.

102. Trīspusējām shēmām ar paplašinājumiem, kurām tiktu piešķirts atbrīvojums no četrpusējās shēmās noteiktajām robežvērtībām, nepamatoti tiktu nodrošināta labvēlīgāka attieksme, jo tām būtu lielākas iespējas maksāt atlīdzību uzņēmumiem, kas ar tām sadarbojas karšu tirdzniecībā⁴⁵. Tostarp varētu iedomāties, ka bankas rīkotos kā trīspusējas shēmas pārstāvis, neiesaistoties nedz kartes izdošanā, nedz maksājumu pieņemšanā, ar mērķi saņemt lielākas komisijas maksas⁴⁶.

103. Labvēlīgu attieksmi pret trīspusējām shēmām pamato to mazāka izplatība, kad tās rīkojas bez neviena starpnieka. Ja regulā pret tām ir paredzēta šī labvēlīgā attieksme un ir atļauts vienoties par komisijas maksām ar tirgotājiem, neievērojot ierobežojumus, kas noteikti četrpusējām sistēmām, tas ir tieši ar mērķi palielināt konkurenci kartēm piesaistītu maksājumu nozarē. Tomēr šai konkurences priekšrocībai netipiskās trīspusējās shēmās vai shēmās, kurās ir iesaistīties zīmolu koplietošanas partneris vai pārstāvis⁴⁷, trūkst pamatojuma, jo tajās ir starpnieks, kuram shēmai ir jāmaksā atlīdzība, un ir jāpiemēro starpbanku komisijas maksu vai tām līdzvērtīgu komisijas maksu ierobežojumi. Šo divu shēmu iezīmes šajā ziņā ir līdzīgas⁴⁸, tādējādi nav nozīmes piešķirt priekšrocību vienai par sliktu otram.

104. Rezumējot regulas 1. panta 5. punkts un 2. panta 18) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trīspusējās shēmas, kas izdod kartēm piesaistītu maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanas partneri vai ar pārstāvja starpniecību, ir jāuzskata par četrpusējām shēmām neatkarīgi no tā, vai partneris vai pārstāvis piedalās kartes izdošanā un/vai maksājumu pieņemšanā.

D. Otrais jautājums: regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta spēkā esamība

105. Ņemot vērā pielīdzināšanu, ko esmu atbalstījis, ir iespējams izskatīt otro iesniedzējtiesas jautājumu, kas ir uzdots tieši šādas varbūtības gadījumā. Saistībā ar šo regulas tiesību normu spēkā esamību izvirzītie argumenti attiecas uz LESD 296. pantā noteikto pienākumu norādīt pamatojumu, samērīguma principu un iespējamās acīmredzamas kļūdas vērtējumā, ko pieļāvis Savienības likumdevējs, esamību.

106. Jau iepriekš norādu, ka neviens no šiem spēkā neesamības pamatiem, manuprāt, nav pamatots. Savā analizē centīšos neatkārtot to, ko esmu izklāstījis līdz šim.

1. Pamatojuma neesamība

107. Iesniedzējtiesa, minējama *Amex* apgalvojumus, pauž šaubas par regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta pamatojumu. Nedz šī tiesiskā regulējama pamatdaļā, nedz tā apsvērumos neesot norādīti iemesli, kuru dēļ trīspusējās sistēmas ar zīmola koplietošanas un pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumiem ir jāpielīdzina četrpusējām shēmām.

45 Savos rakstveida apsvērumos *MasterCard* kā šīs priekšrocības piemēru min nevienlīdzīgu attieksmi, ko kopš 2015. gada 9. decembra *Alitalia* piemēro savās *MasterCard* (0,5 jūdzes par iztērēto euro) un *Amex* (1 jūdze par iztērēto euro) zīmolu koplietošanas kartēs. Tā arī min *BNL DUO* maksājumu karti: lai gan tajā ir iekļauta iespēja veikt maksājumus ar *MasterCard* un *Amex*, izmantojot to pašu *PIN*, *BNL* banka savā lojalitātes programmā *BNL PAYBACK* pieļauj diskrimināciju starp maksājumiem, kas ir veikti ar *MasterCard* (1 punkts par 2 iztērētajiem euro), un maksājumiem, kas ir veikti ar *Amex* (2 punkti par 2 iztērētajiem euro).

46 Apvienotās Karalistes valdība norādīja uz iespēju, ka četrpusējās shēmas var reorganizēt par trīspusējām shēmām ar pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumu (finanšu iestāde kļūst par pārstāvi), lai izvairītos no ierobežojumiem, kas starpbanku komisijas maksām ir noteikti ar regulu.

47 Vienīgā atšķirība par labu netipiskām trīspusējām shēmām salīdzinājumā ar četrpusējām shēmām ir paredzēta regulas 1. panta 5. punkta beigās, kur ir noteikts, ka "līdz 2018. gada 9. decembrim saistībā ar iekšzemes maksājumu darījumiem uz šāda veida trīspusēju maksājumu karšu shēmu var neattiecināt II nodaļā minētos pienākumus – ar noteikumu, ka kartēm piesaistīti maksājumu darījumi, kas veikti dalībvalstī saskaņā ar šādu trīspusēju maksājumu karšu shēmu, ik gadu nepārsniedz 3% no visu tādu kartēm piesaistītu maksājumu darījumu vērtības, kuri tiek veikti minētajā dalībvalstī".

48 *MasterCard* savos apsvērumos norāda maksājumu karšu gadījumus, kuros vienu un to pašu karti ar zīmolu koplietošanu izmanto viena trīspusējā shēma un cita četrpusējā shēma. Konkrēti tā min gadījumus saistībā ar *Virgin Atlantic White Card* un *Virgin Atlantic Black Card* kartēm, kuras zīmolu koplietošanas shēmā ir izdevušas *Amex* un *Visa* kopā ar aviosabiedrību *Virgin*, kā arī *TSB Avios* un *Premier Avios* kartēm, kuras ar zīmolu koplietošanu ir izdevušas *Amex* un *MasterCard* kopā ar Apvienotās Karalistes banku *TSB*.

108. It īpaši dažos no šiem apsvērumiem esot izskaidroti iemesli, kuru dēļ starpbanku komisijas maksām tiek noteiktas maksimālās robežvērtības, bet ne iemesli, kuru dēļ trīspusējās shēmās šīs robežvērtības ir jāpiemēro zīmolu sadarbībai vai pārstāvības pasākumiem. Preambulas 28. apsvērumā ir pamatots, kāpēc regulas noteikumu par četrpusējām shēmām piemērošanas jomā noteiktos apstākļos tiek iekļautas arī trīspusējās shēmas, bet tajā (pat netieši) nav minētas vienošanās par zīmolu sadarbību vai pārstāvības pasākumiem.

109. Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu nedz regulas priekšlikumā, nedz tam pievienotajā ietekmes novērtējumā⁴⁹ nav norādīti šīs paplašināšanas iemesli. Turklāt sagatavošanas darbos nebija paredzēts ar regulu noteiktās regulējošas robežvērtības četrpusējās sistēmās piemērot trīspusējām shēmām ar paplašinājumiem, ņemot vērā tādus faktoros kā šo pēdējo minēto nelielā tirgus daļa, to ierobežotās attīstības perspektīvas un to orientēšanās uz īpašiem klientiem⁵⁰.

110. Tiesa LESD 296. panta 2. punktā paredzēto pienākumu norādīt Savienības tiesību aktu pamatojumu ir interpretējusi plaši. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, lai arī tiesību akta pamatojumam ir jābūt skaidram un nepārprotamam, netiek prasīts, lai būtu norādīti visi atbilstošie tiesību vai faktiskie elementi. Turklāt pienākuma norādīt pamatojumu ievērošana ir jānovērtē, ņemot vērā ne tikai tiesību akta tekstu, bet arī situāciju, kādā tas pieņemts, kā arī visas tiesību normas, kas reglamentē attiecīgo jautājumu⁵¹.

111. Ja runa ir par vispārpiemērojamu tiesību aktu, pamatojumā var iekļaut tikai, pirmkārt, norādi uz vispārējo situāciju, kādā šis tiesību akts ir pieņemts, un, otrkārt, norādi uz vispārējiem mērķiem, kurus ar to ir paredzēts sasniegt. Turklāt Tiesa vairākkārt ir nospriedusi, ka būtu pārmērīgi pieprasīt sniegt īpašu pamatojumu par dažādajām izmantotajām tehniskajām izvēlēm, ja ar vispārpiemērojamu aktu tiek atklāts iestādes nolūks⁵².

112. Ņemot vērā šo judikatūru, nevaru konstatēt regulā pamatojuma trūkumu attiecībā uz attieksmi pret trīspusējām shēmām ar paplašinājumiem, kas varētu ietekmēt tās spēkā esamību. Manis minētie preambulas apsvērumi (it īpaši 28. apsvērumš), analizējot pirmo prejudiciālo jautājumu, ļauj saprast trīspusējo shēmu ar paplašinājumiem pielīdzināšanas četrpusējām shēmām pamatā esošo loģiku. To savos apsvērumos atzīst Portugāles vadība, Komisija, Padome un Parlaments.

113. Regulas sagatavošanas darbos (ietekmes novērtējums un Komisijas priekšlikums) nav atsauces uz šo pielīdzināšanu tāpēc, ka pēc Eiropas Parlamenta iniciatīvas tā tika iekļauta tās pieņemšanas procesa gaitā, kas ir pilnīgi likumīgi.

114. Minētajos apsvērumos pamatoti ir izklāstīta nepieciešamība saskaņot un noteikt starpbanku komisijas maksas, kas tiek piemērotas kartēm piesaistītajos darījumos, ņemot vērā atšķirības dažādās dalībvalstīs un neiespējamību tās kontrolēt, piemērojot noteikumus par konkurences aizsardzību.

49 Ierosinājums ir minēts 2013. gada 24. jūlija Priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem, COM(2013) 550 *final*. Ietekmes novērtējums ir minēts Eiropas Komisijas Darba grupas 2013. gada 24. jūlija dokumentā SWD(2013) 288 *final*, *Impact assessment accompanying the document Proposal for a directive of the European parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Directives 2002/65/EC, 2013/36/UE and 2009/110/EC and repealing Directive 2007/64/EC and Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on interchange fees for card-based payment transactions*.

50 Skat. regulas priekšlikuma preambulas 22. apsvērumu, 1. panta 3. punktu un 2. panta 15) punktu, ietekmes novērtējuma 6.2.1.5. punktu, 56. lpp., un tā pielikuma 2.6. punktu, 194. lpp.

51 Šajā ziņā skat. spriedumus, 2013. gada 9. novembris, Komisija/Padome (C-63/12, EU:C:2013:752), 98. un 99. punkts, un 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler* u.c. (C-62/14, EU:C:2015:400), 70. punkts.

52 Skat. arī spriedumus, 2015. gada 18. jūnijs, Igaunija/Parlaments un Padome (C-508/13, EU:C:2015:403), 60. punkts, un 2016. gada 3. marts, Spānija/Komisija (C-26/15 P, EU:C:2016:132), 30. un 31. punkts.

115. Konkrēti 28. apsvērumā, ko regulas pieņemšanas procedūrā ir ierosinājis Eiropas Parlaments, kā arī tās 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta pēdējā teikumā ir pienācīgi izskaidrota atšķirība starp četrpusējām un trīspusējām shēmām. Atzīstot, ka pastāv slēptas starpbanku komisijas maksas, tajā ir piebilsts, ka šīs pēdējās minētās ir jāpielīdzina pirmajām minētajām, ja tajās tiek izmantoti citi pakalpojumu sniedzēji, lai radītu godīgus konkurences apstākļus.

116. Pamatojums noslēdzas ar 31. apsvērumu, kurā ir atsauce uz to, ka ir svarīgi aizliegt starpbanku komisijas maksu ierobežojumu apiešanu. Tajā ir norādīts, ka šī apiešana varētu notikt, ja visi tiešie vai netiešie maksājumi, kurus karšu shēma var samaksāt iestādēm, kas ar to sadarbojas kartēm piesaistītu maksājumu veikšanā, netiktu aplūkoti kā starpbanku komisijas maksas.

117. Šis regulā sniegtais pamatojums, manuprāt, ir piemērots un pilnībā atbilst prasībai norādīt vispārpiemērojamu tiesību aktu pamatojumu, kā to ir noteikusi Tiesa. Tajā ir izskaidrota vispārējā situācija, kuras dēļ tā ir pieņemta, un mērķi, kādus ar to paredzēts sasniegt. Turklāt tajā ir atsauce uz daudziem tehniskajiem lēmumiem, un nav nepieciešamības izskatīt pilnīgi visus.

118. It īpaši lēmums pielīdzināt četrpusējas shēmas trīspusējām shēmām ar koplietošanas zīmola un pārstāvja iesaistīšanās paplašinājumiem sevišķi izriet no preambulas 28. un 31. apsvēruma. Tādējādi regulā nav konstatējams pamatojuma trūkums, kas varētu izraisīt tās spēkā neesamību.

2. Acīmredzama kļūda vērtējumā

119. Iesniedzēja, atkārtoti norādot uz *Amex* argumentiem, pauž šaubas par regulas spēkā esamību, kuras pieņemšanā Savienības iestādes varēja pieļaut acīmredzamu kļūdu vērtējumā, pielīdzinot strīdīgās shēmas.

120. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības likumdevējam ir jāatzīst plaša rīcības brīvība tādās jomās, kurās tam ir jāizdara politiska, ekonomiska un sociāla rakstura izvēle un kurās tam ir jāveic sarežģīti vērtējumi. Tādējādi vienīgi tas, ka šajās jomās veikts pasākums ir acīmredzami neatbilstošs, ņemot vērā mērķi, kuru vēlas sasniegt kompetentā iestāde, var ietekmēt tā tiesiskumu⁵³.

121. Manuprāt, Savienības iestādes nav pieļāvušas kļūdu (un vēl jo mazāk acīmredzamu kļūdu) vērtējumā, iekļaujot regulā 1. panta 5. punktu un 2. panta 18) punktu. *Amex* izvirzītie argumenti⁵⁴ pret Savienības likumdevēja izvēli trīspusējas shēmas ar zīmolu koplietošanas vai pārstāvja iesaistīšanās paplašinājumu pielīdzināt četrpusējām shēmām parāda tās ieinteresētību neveikt minēto pielīdzināšanu, jo tā mazina tās iespējas konkurēt ar *Visa* un *MasterCard*.

122. Tomēr likumdošanas procedūrā Savienības iestādes ir pienācīgi ņēmušas vērā gan vienus, gan otru argumentus, beigu beigās izvēloties tos, kas ir par labu apgalvojumam par pielīdzināšanu. Tā ir likumdošanas politikas izvēle, kas sarežģītā ekonomikas jomā (kā starpbanku komisijas maksas kartēm piesaistītos maksājumos) neapšaubāmi likumīgi var tikt izdarīta, ja kompetentās Savienības iestādes tai dod priekšroku salīdzinājumā ar pretēju izvēli.

53 Spriedumi, 2016. gada 1. marts, *National Iranian Oil Company/Padome* (C-440/14 P, EU:C:2016:128), 77. punkts; 2007. gada 1. februāris, *Sison/Padome* (C-266/05 P, EU:C:2007:75), 33. punkts; 2008. gada 16. decembris, *Arcelor Atlantique et Lorraine u.c.* (C-127/07, EU:C:2008:728), 57. punkts; 2010. gada 8. jūnijs, *Vodafone u.c.* (C-58/08, EU:C:2010:321), 52. punkts, un 2013. gada 17. oktobris, *Schaible* (C-101/12, EU:C:2013:661), 47. punkts.

54 Pēc tās domām, nav loģiska pamata uzskatīt, ka pret trīspusēju shēmu ir jānodrošina tāda pati attieksme kā pret četrpusēju shēmu tikai zīmolu sadarbības vai pārstāvības pasākumu veikšanas dēļ, jo neviens no šiem mehānismiem nemaina trīspusējas shēmas būtību. Maksājumu karšu izdevēja un maksājumu pieņēmēja funkcijas tādā pašā veidā un attiecībā uz tām pašām pusēm veic shēma tāpat kā parastajās trīspusējās shēmās, un tas tā arī notiktu, ja šādas vienošanās nebūtu noslēgtas. To pielīdzināšana kaitē patērētājiem un konkurencei, jo tā traucē trīspusējām shēmām slēgt šādas vienošanās. Tādējādi patērētājiem samazināsies izvēles iespējas un tiks zaudēti ieguvumi, ko nodrošina efektīva konkurence starp maksājumu shēmām.

123. Proti, kā paskaidro Eiropas Parlaments un Padome, iestādes ir uzskatījušas, ka, ja regulā paredzētās robežvērtības netiktu piemērotas trīspusējām shēmām ar zīmolu koplietošanas un pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumiem, tas piešķirtu tām nepamatotu konkurences priekšrocību salīdzinājumā ar četrpusējām shēmām tādos gadījumos kā minētie, kad kļūst neskaidra atšķirība starp tām. Turklāt tas veicinātu starpbanku komisijas maksu maksimālā apjoma neievērošanu.

124. Šo likumdošanas politikas lēmumu tā adresāti acīmredzami var kritizēt. Taču, ja tas ir ticis pieņemts pēc atbilstīgas attiecīgo interešu izvērtēšanas, Savienības likumdevējam izmantojot piešķirto plašo rīcības brīvību, kā tas ir šajā gadījumā, *Amex* izklāstītie argumenti nav pietiekami, lai atņemtu tam ticamību, un no tiem nekādā ziņā neizriet, ka tajā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

3. Samērīguma principa pārkāpums

125. Iesniedzējtiesa, atsaucoties vēlreiz uz *Amex* apgalvojumiem, pauž šaubas par trīspusēju shēmu ar zīmolu koplietošanas un pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumu pielīdzināšanu četrpusējām shēmām, šoreiz no samērīguma principa viedokļa raugoties.

126. *Amex* uzskata, ka šie paplašinājumi, par kuriem trīspusējas shēmas vienojas ar partneriem un pārstāvjiem, ir saprātīgs un samērīgs līdzeklis, lai sasniegtu regulas mērķus. Pielīdzinot trīspusējās shēmas četrpusējām shēmām, bez jebkāda pamatota iemesla tām tiktu noteikti ārkārtēji cenu ierobežojumi. Pēc tās domām, šis slogs ir acīmredzami nesamērīgs un nav nedz piemērots, nedz nepieciešams, lai sasniegtu regulas mērķus, tālab esot pārkāpts samērīguma princips (LES 5. pants un 2. protokola 5. pants). Tādējādi pielīdzināšana esot spēkā neesoša.

127. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru atbilstoši samērīguma principam Savienības iestāžu aktiem ir jābūt piemērotiem ar attiecīgo tiesisko regulējumu sasniedzamo leģitīmo mērķu īstenošanai un tie nedrīkst pārsniegt šo mērķu sasniegšanai vajadzīgo; turklāt, ja ir iespēja izvēlēties no vairākiem atbilstošiem pasākumiem, ir jāizvēlas vismazāk apgrūtināošais un radītajām neērtībām ir jābūt samērīgām salīdzinājumā ar sasniedzamajiem mērķiem⁵⁵.

128. Tiesas pārbaude par to, kā ir izpildītas no samērīguma principa izrietošas prasības, ir ierobežota. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības likumdevējam ir jāatzīst plaša rīcības brīvība jomās, kas ir saistītas ar politiska, ekonomiska un sociāla rakstura izvēli un kurās tam ir jāveic sarežģīti vērtējumi. Tādējādi Tiesai nav jānoskaidro, vai šādā jomā pieņemts lēmums ir bijis vienīgais vai labākais iespējamais, un šāda lēmuma tiesiskumu var ietekmēt vienīgi tā acīmredzama nepiemērotība to mērķu sasniegšanai, kādus ir izvirzījušas kompetentās iestādes⁵⁶.

129. Manuprāt, Savienības iestādes, pielīdzinot trīspusējas shēmas ar zīmolu koplietošanas un pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumiem četrpusējām shēmām, arī nav pārkāpušas samērīguma principa prasības, kā tās ir interpretējusi Tiesa.

130. Lai arī riskēju atkārtot jau izklāstīto, atgādināšu, ka regulas mērķis bija samazināt saistībā ar kartēm piesaistītiem maksājumiem radušos izdevumu pārvešanu uz patērētājiem, no kuriem galvenie izdevumi ir starpbanku komisijas maksas. Tā kā nebija iespējams tās samazināt, piemērojot noteikumus par konkurences aizsardzību, un tā kā to apjoms dažādās dalībvalstīs atšķīrās, Savienības

⁵⁵ Šajā ziņā skat. spriedumus, 2002. gada 10. decembris, *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741), 122. punkts; 2015. gada 16. jūnijs, *Gauweiler u.c.*, C-62/14, EU:C:2015:400, 67. un 91. punkts, un 2016. gada 4. maijs, Polija/Parlaments un Padome (C-358/14, EU:C:2016:323), 78. un 79. punkts.

⁵⁶ Šajā ziņā skat. spriedumus, 2001. gada 12. jūlijs, *Jippes u.c.* (C-189/01, EU:C:2001:420), 82 un 83. punkts; 2002. gada 10. decembris, *British American Tobacco (Investments)* un *Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741), 123. punkts; 2010. gada 8. jūnijs, *Vodafone u.c.* (C-58/08, EU:C:2010:321), 52. punkts, un 2016. gada 4. maijs, *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324), 49. punkts.

likumdevējs nolēma noteikt maksimālās robežvērtības *ex lege*. Četrpusējās shēmās veiktajos kartēm piesaistīto maksājumu darījumos, kuriem pilnībā ir piemērojama regula, ir viegli identificēt starpbanku komisijas maksas, taču tās nav noteiktas trīspusējās shēmās, tāpēc šis ierobežojums nav paredzēts pēdējām minētajām, ja vien tās izpilda citus minētajā regulā paredzētos nosacījumus.

131. Tādējādi šādi tika izslēgtas parastās trīspusējās shēmas, proti, tās, kurās nenotiek sadarbība ar trešajām personām, – šajā gadījumā nav nedz starpbanku komisijas maksu, nedz tām līdzvērtīgu komisijas maksu. Tomēr Savienības likumdevējs uzskatīja, ka tad, kad iesaistās trešā persona, trīspusējai shēmai ir jāmaksā tai atlīdzība, kurai var būt starpbanku komisijas maksai līdzvērtīga iedarbība. Šis nosacījums ir izpildīts trīs gadījumos, kas ir minēti regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā, proti, kad trīspusēja shēma licencē trešās personas izdot maksājumu kartes vai saņemt maksājumus, kas ir zīmolu koplietošanas paplašinājums un pārstāvības paplašinājums.

132. Kā savos rakstveida apsvērumos ir norādījusi Padome, Komisija un Parlaments, šādi rīkojoties, Savienības likumdevējs nav pieņēmis acīmredzami nepiemērotu pasākumu attiecībā uz izvirzīto mērķi. Pielīdzināšanā, kas tika veikta jau iepriekš minētajā veidā, ir ievērots samērīguma princips, jo tas ir atbilstīgs pasākums, lai ieviestu vienādus konkurences nosacījumus tiem kartēm piesaistīto maksājumu shēmu veidiem, kas izmanto trešās personas, lai paplašinātu savu darbību, un maksā tām atlīdzību⁵⁷ kā starpbanku komisijas maksas vai komisijas maksas ar līdzvērtīgu iedarbību. Tāpat es uzskatu, ka tas ir piemērots, nepieciešams un samērīgs pasākums, lai liegtu apiet starpbanku komisijas maksu robežvērtības.

133. Visbeidzot *Amex* norāda, ka šī pielīdzināšana esot nesamērīgs pasākums, ciktāl ar to ir pārkāptas ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 16. pantu aizsargātās tiesības uz darījumdarbības brīvību. Tomēr tās apgalvojums man šķiet nepieņemams.

134. Darījumdarbības brīvība, interpretējot to atbilstoši Hartas 52. panta 1. punktam, nav nesaderīga ar regulējumu. Tai drīkst noteikt ierobežojumus tikai tad, ja ierobežojumi ir paredzēti likumā, tiek respektēta tās būtība, ierobežojumi ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības⁵⁸.

135. Regulā minētā robežvērtību noteikšana starpbanku komisijas maksu apmēram ir paredzēta ar mērķi aizsargāt patērētāju intereses, proti, novērst, ka par kartēm piesaistītajiem maksājumiem nepamatoti tiktu palielinātas cenas, kā esmu to norādījis.

136. Šis ierobežojums tāpat kā citi šajā regulā minētie neskar darījumdarbības brīvības būtību tikai tāpēc, ka tas ir piemērojams arī noteiktai trīspusēju shēmu kategorijai tāpat kā četrpusējām shēmām. Nav saprotams, kāpēc darījumdarbības brīvība tiktu ievērota pēdējo minēto gadījumā un netiktu ievērota pirmo minēto gadījumā.

137. Tas ir tikai regulatīvs pasākums nozarē, kurā iesaistās valsts iestādes, lai nodrošinātu tirgus pareizu darbību un aizsargātu maksājumu karšu lietotājus. Turklāt ir jāņem vērā, ka Savienības likumdevējs aprēķināja starpbanku komisijas maksu maksimālās robežvērtības, piemērojot tā saukto “komersanta izvēles neietekmēšanas metodoloģiju”⁵⁹, lai tieši neietekmētu maksājumu karšu shēmu ekonomisko dzīvotspēju.

57 Eiropas Parlamenta argumentācija rakstveida apsvērumu 58. punktā ir interesanta, un es tai piekritu: ja saistībā ar zīmolu koplietošanas un pārstāvja iesaistīšanas paplašinājumiem trīspusējas shēmas partneriem vai pārstāvjiem netiek maksāta nekāda tieša vai netieša atlīdzība, regulā noteiktās robežvērtības nebūtu piemērojamas, jo nebūtu nedz starpbanku komisijas maksas, nedz komisijas maksu ar līdzvērtīgu iedarbību.

58 Spriedumi, 2012. gada 6. septembris, *Deutsches Weintor* (C-544/10, EU:C:2012:526), 54. punkts, un 2015. gada 17. decembris, *Neptune Distribution* (C-157/14, EU:C:2015:823), 66. un 68. punkts.

59 Saskaņā ar regulas preambulas 20. apsvērumu paredzēto “maksimālo robežvērtību pamatā ir tā sauktā “komersanta izvēles neietekmēšanas metodoloģija” (*Merchant Indifference Test*), kas izstrādāta ekonomikas literatūrā un kas norāda to, kāda līmeņa maksu tirgotājs būtu gatavs maksāt, ja tirgotājs salīdzinātu izmaksas, kuras rodas, kad klients izmanto maksājumu karti, ar tām izmaksām, kas rodas, kad maksājumi tiek veikti bez kartēm (skaidras naudas maksājumi)”. Tādējādi starpbanku komisijas maksu robežvērtības tiek aprēķinātas tādējādi, lai neatturētu no karšu izmantošanas salīdzinājumā ar maksājumiem skaidrā naudā vai citiem maksāšanas līdzekļiem.

138. Katrā ziņā ir jāatgādina, ka regulas 1. panta 5. punktā un 2. panta 18) punktā attiecībā uz trīspusēju shēmu pielāgošanu ir paredzēts pārejas periods līdz 2018. gada 9. decembrim.

139. Visbeidzot iepriekšējā analizē netika konstatēts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt regulas 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta spēkā esamību.

IV. Secinājumi

140. Ņemot vērā izklāstīto, ierosinu Tiesai atzīt par nepieņemamiem *High Court of Justice of England & Wales, Queen's Bench Division (Administrative Court)* (Augstā Karaliskā tiesa (Anglija un Velsa), Administratīvā tiesa, Apvienotā Karaliste) prejudiciālos jautājumus un pakārtoti uz tiem atbildēt šādi:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 29. aprīļa Regulas (ES) 2015/751 par starpbanku komisijas maksām, ko piemēro kartēm piesaistītiem maksājumu darījumiem, 1. panta 5. punkts un 2. panta 18) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka trīspusējās maksājumu karšu shēmas, kas izdod kartēm piesaistītus maksājumu instrumentus ar zīmolu koplietošanu ar partneri vai ar pārstāvja starpniecību, ir jāuzskata par četrpusējām shēmām neatkarīgi no tā, vai partneris vai pārstāvis piedalās kartes izdošanā un/vai maksājumu pieņemšanā;
- 2) nav konstatēts neviens apstāklis, kas varētu ietekmēt Regulas 2015/751 1. panta 5. punkta un 2. panta 18) punkta spēkā esamību.